

PROGRESIVĀS PADOMJU IDEOLOĢIJAS SPĒKS

Vadīdamās no visu uzvarošās marksisma-leninisma mācības, mūsu partija izcīnījusi pasaulvēsturiskas uzvaras. Padomju tauta uzcēlusi socialisms un sekmīgi cēl komunistisko sabiedrību. Mūsu Dzimtēne iet progresīvās cilvēces avangardā. Pie mums ierodas labākie cilvēki no visām valstīm, lai savām acīm redzētu Padomju Savienības darba lauku panākumus, lai mācītos no padomju tautas celt jaunu dzīvi.

Mūsu partijas lielākais sasniegums ir tās idejiskā bagātība. Lenins un Staļins, bolševiku partija arvien lielu vērību veltījuši jautājumiem par mūsu kadru idejiski politisko rādītāju, par darba lauku komunistisko audzināšanu. Sevišķu nozīmi ideoloģiskais darbs guvis laikā, kad notiek pakāpeniska pāreja no socialismā uz komunismu. Padomju cilvēku audzināšana komunisma garā ir viens no izšķiršiem priekšnoteikumiem mūsu tālākai gaitai uz priekšu.

Izcila loma kadru idejiski politiskajā rādītānā un darba lauku komunistiskajā audzināšanā ir VK(b)P CK vēsturiskajiem lēmumiem ideoloģiskajos jautājumos. Aprunoti ar šiem lēmumiem, partija ievērojami nācusi visa sava ideoloģiskā darba līmenī. Partijas norādījumi nostiprināja zinātnes un mākslas darbinieku padomju patriotisko cīņā, garu, padziļināja padomju literatūras un mākslas idejiskumu, panāca socialistiskās kultūras jaunu augšupeju.

Milzīga nozīme ideoloģiskā darba kāpināšanā bija VK(b)P CK 1946. gada 14. augusta lēmumam par žurnāliem «Zvezda» un «Leningrad», kā arī turpmākajiem lēmumiem par teātra, kino un muzikas jautājumiem. VK(b)P Centrālā Komiteja sevišķi uzsvēra literatūras un mākslas lielo sabiedrisko un pārvēdošo lomu tautā, īpaši jaunatnes komunistiskajā audzināšanā. Mūsu zemē literatūrai un mākslai jāvadā no bolševiku partijas politikas, kura ir padomju iekārtas vitālais pamats. Partija norādīja, ka iebūda bezidejiskuma, anolitiskuma, «mākslas mākslas» sludināšana ir sveša padomju literatūrai, kaitīga padomju tautas un valsts interesēm, un tai nav vietas mūsu grāmatās un žurnālos.

«Padomju literatūras, — teikts VK(b)P CK lēmumā, — šīs pasaulē visprogresīvākās literatūras spēks ir tas, ka tai nav un nevar būt citu interešu kā vienīgi tautas intereses, vienīgi valsts intereses. Padomju literatūras uzdevums ir palīdzēt valstij pareizi audzināt jaunatni, atsaukties tās prasībām, izaudzināt jauno paaudzi mūdrū, tādū, kas tie savai lietai, nebīstas šķēršļu, ir gatava pārvarēt kuru katru kavēkli.»

Padomju inteliģence un visa mūsu tauta uzņēma partijas lēmumus ideoloģiskajos jautājumos ar lielu gandarījumu kā pasākumus, kas atbilst padomju cilvēku vitālajām interesēm. Pamatojoties uz partijas norādījumiem, padomju rakstnieki devuši virkni izcilu sacerējumu, kuros patiesi attēloti lielās padomju tautas varonības.

Pateicoties bolševiku partijas un biedra Staļina virzošajai vadībai un nenogurstošajai cīņai sākusies jauna padomju literatūras augšupeja. Padomju literatūras labākie darbi slavina mīlestību uz socialistisko Dzimtēni, cīņu par mieru visā pasaulē un par tautu draudzību. Tie slavina padomju cilvēka — komunisma cēlāja mierīgo jaunrades darbu.

Patiesīgi attēlojami dzīvi, atzīmējami jauno, progresīvo dzīves formu dzinumus, veidojami ievērojami padomju cilvēku tēlus rakstnieki rada jaunus literatūras tematus, jaunus rakstus, kādus nepazīna un nevarēja pazīt pagātnes literatūra. Mācīdamās no dzīves, padomju literatūra ar mākslinieciskā vārda spēku atklāj miljonu masām mūsu dzīves jaunās parādības, izplata darbu un zinātnes novatoru pieredzi, palīdz uzvarēt visam jaunajam, progresīvajam.

Atveidojami daudzu padomju cilvēka domu un jūtu bagātību, viņa slavenos darbus, rakstnieki palīdz attīstīt padomju cilvēka rakstura labākās īpašības, izrāvēt pagātnes paliekas, aktīvi veicina mūsu sabiedrības gaitu uz priekšu. Voropaļeva, Meresieva, Baļmanova, Tutarņova un citi padomju rakstnieki varoņu tēli, kuros iemiesojas pašreizējās padomju cilvēku paaudzes cīņības īpašības, izpelnījušies lasītāju dziļu mīlestību.

Padomju literatūra attīstījās un attīstās, cīnīdamās pret tautai svešām ietekmēm. Partija rūpīgi palīdz rakstniekiem saliedēt savas rindas, lai sekmīgi veiktu padomju literatūrā sprauktos idejiskos audzināšanas uzdevumus. Partija atmazgāja antipatriotisku kritiku grupu, norādīja uz nopietnām idejiskām un mākslinieciskām kļūdām atsevišķu rakstnieku darbos, ar jaunu spēku uzsvēra nepieciešamību cīnīties par augstu idejiskumu un mākslas meistarību. Pildīdamās VK(b)P CK vēsturiskos lēmumus ideoloģiskos jautājumos, partijas organizācijas veikušas lielu darbu. Tā tagad aktīvāk ietekmē literatūras un mākslas darbinieku radošo organizāciju dzīvi. Tomēr jāatzīmē, ka ne visas partijas organizācijas veļi pienācīgu uzmanību ideoloģiskā darba jautājumiem, inteliģences idejiskaj audzināšanai.

Vēl nesen atklātie ideoloģiskie izkropojumi literatūras darbos liecina, ka dažas partijas organizācijas neapmierinoši pilda daudzkārtējo kadru idejiskās audzināšanas uzdevumu. Fakti rāda, ka rakstnieku vidū vēl vāji attīstīta kritika un paškritika, ka Padomju rakstnieku savienība dažkārt neievēro svarīgas literatūras attīstības problēmas, ka nopietni jāuzlabo žurnālu redakciju kolektīvu darbs.

Dažkārt vēl tiek publicēti negatīvi, nobrieduši darbi, kuru autori maldīgi domā, it kā neesot jārunā par māksliniecisko formu la vienam tematu izdevīgi izvēlēti. Pat pēdējo gadu labākajās grāmatās konstatējami nopietni trūkumi kompozīcijas, temata izstrādāšanas, stila un valodas ziņā.

Partija uzskata par ļoti svarīgu uzdevumu panākt mākslinieciskās meistarības kāpinājumu. VK(b)P CK lēmumi aicina rakstniekus radīt spilgtus, mākslinieciski pilnvērtīgus darbus par padomju sabiedrības dzīvi, par padomju cilvēku. Rakstnieku atbildīgā un cēlā misija ir — palīdzēt audzināt tautā labu gaumi.

Pārbaudīti bolševistiskie ieroci cīņā pret trūkumiem un kļūdām ir bolševistiska kritika un paškritika. Partijas organizācijām pastāvīgi jālieto šis ierocis cīņā par jaunu ideoloģiskā darba kāpinājumu. Jāpastiprina cīņa pret izkurtējo buržuazisko ideoloģiju, nenogurstoši jāatmasko imperialistisko jaunā kara kurinātāju — cilvēknieču propaganda.

Padomju tauta mierīgā jaunrades darba pacīlībā Lenina-Staļina partijas vadībā droši iet komunistiskās celtniecības ceļu. Mūsu zemē vienkop saplūdi divi dziļi spēki — tauta un komunisms. Marksisma-leninisma visu uzvarošās idejas miljonus padomju cilvēku pārvērtušas varenā veidotā spēkā.

Padomju cilvēki sakaida no literatūras un mākslas darbiniekiem, no kultūras un zinātnes darbiniekiem jaunus izcilus sasniegumus, kas vēl augstāk celtu mūsu Dzimtēni, kā mūsu laika kultūras un progresu balstu, kas palīdzētu mūsu tautai cīņā par tālāku padomju Dzimtēnes uzplaukumu, par mieru visā pasaulē, par komunismu.

(«Pravdas» šā gada 14. augusta ievads)

Leningradas rakstnieku sanāksme

Šīs dienās V. Majakovska vārdā nosauktajā rakstnieku namā notika Leningradas rakstnieku un pilsētas partijas un padomju organizāciju pārstāvju kopēja sanāksme, veltīta VK(b)P CK lēmuma par žurnāliem «Zvezda» un «Leningrad» publicēšanas 5. gadadienai.

Referātu nolasīja Padomju rakstnieku savienības Leningradas nodaļas atbildīgais sekretārs A. Civiļčins. Viņš norādīja, ka piecu gadu laikā, kas pagājuši pēc VK(b)P CK lēmuma publicēšanas, Leningradas rakstnieki radījuši virkni labu darbu, kuru varoni ir padomju laudis Tomēr Leningradas literāti vēl nav pilnībā un līdz galam

izpildījuši tās prasības, kas izriet no VK(b)P CK lēmumiem ideoloģiskajos jautājumos. Piecu gadu laikā ir parādījušies arī savā saturā kļūdaini un mākslinieciskā ziņā vāji darbi. Rūpju politisku kļūdu pielaidusi žurnāla «Zvezda» redakcija, publicējot žurnālā V. Sosjura kaitīgo, nacionalistisko dzejoļu «Mili Ukrainu» — A. Prokofjeva tulkojumā.

Debatēs piedalījās rakstnieki V. Pannova, N. Nikitiņs, M. Slonimskis, žurnāla «Zvezda» redaktors V. Družins un citi.

Lielā pacīlībā sanāksmes dalībnieki pieņēma apsveikumu biedram J. V. Staļinam

VISU ZEMJU PROLETARIĒSI, SAVIENOJĒTIES!

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1951. G.

19. AUGUSTĀ

Nr. 33 (344)

Bauskas rajona kolchozu automašīnas ar labību ceļā uz elevatoru

J. Krievina uzn.

BRIEDAS LAIKS

Tīreļi un mežu izcirtumi apseguši zili violetu seņeni. Mundrās medus vācējas smaržīgu un smagu nastu nes noglabāt savās mājās neskaitāmajos vaska apcirknos. Virši zied.

Tur, kur vēl nesen zālī sudrabortā auzas skara tricēja vējā, kur mēzis šūpoja tumši zāles akotu ūsas un viena pie otras glaudās rudzu vārpas, tagad dudina kombains, sasaukdams ar plaušašānām. Dūc jau kulmašinas un uz valsts labības sabērtuvēm, uz kolchozu klētīm smagi krautas automašīnas un pajūgi ved smagus, smaržīgus graudus. Pienācis šā gada plaušanas laiks arī mūsu republikas kolchozu un padomju saimniecību laukos. Pienācis ražot darba cēliens, kad ilgu mēnešu darba augļus savā klētī un pagrabos. Pienācis rudens ar ražas novākšanas darbiem, kā nāk tas katru gadu.

Un tomēr — ne tā, kā katru gadu. Mūsu zemē, mūsu laukos, kopš tie kļuvi par kolchozu laukiem, nav divu vienādu pavasaru, nav divu vienādu vasaru un rudenu. Ik kolchozā katrs gads nes jaunās uzvaras, ievēl mūsu lauku ainavā jaunās līnijas, jaunās krāsas, padara to dzīvi un darbu daudzveidīgāku.

Sovasar, šoruden mūsu laukos jau pierasta lieta ir plašas, skatam nepārdzamas vienlaidu druvās. Izdūdi, pagātnē aiziet mazais viensēts ielāps. Modernās ražas novākšanas mašīnas, kas vēl pirmās dažiem gadiem mūsu republikā laukos bija neredzēts brīnums, arvien vairāk un vairāk kļūst par mūsu ikdienā. Arī Latvijas kolchozu un padomju saimniecību laukos šogad iziet ražu novākt daudz vairāk labības, līnu, cukurbiešu kombainu nekā iepriekšējos gados. Tas, kas vēl nesen Latvijas zemes kopējām likās neiespējams, mūsu apstākļiem nepiemērots, arvien drošāk un drošāk ienāk mūsu kolchozu un padomju saimniecību dzīvē, noteikti, stingri ieņem savu vietu.

Droši vien nav daudz tādu cilvēku, kuri, redzēdami Rīgas rajona kolchoza «Jaunā straume» laukos šāpus Salaspilī šosejas malā Daugavas krasta pusē kviešus ir veltījuši tiem īpašu vērību vai nābrīnījušies.

— Ko? Vai tiešām šeit sākuši augt kvieši?

Jā, tiešām, kas gan tur sevišķs? Taču pēc neāusī dzirdētas sarunas man citādām acīm vajadzēja skatīties arī uz šo kviešu lauku. Runāja divi vīri, šā kolchoza laudis, par savu kviešu lauku, kas šosejas malā Daugavas labajā krastā.

O. IRBENIEKS

— Nu, ko teiksi par kviešiem, ko? — vaicāja viens no viņiem, un smaidīdams acīs šķelmīgu dzirksti.

— Kas tur vairs ko teikt? Te viss skaidrs, bez teikšanas. Kvieši kā mūris. Kā Ukrainā...

— Bet tu taču, Skulte, pats biji viens no tiem, kas agrāk teica: «Blēnas! Mūsu laukos kvieši nekad nav auguši un neaugs. Mums nav kviešu zemes! Cita lieta Zemgalē. Tie var ēst savu baltmaizi.

— Nu — teicu. Bet tas jau bija agrāk, — atnācās par Skulti nosauktais, — vīrs pāri pusmūža gadiem. — Tā jau visi runāja, ka mūsu laukos zemes kvieši nevar augt Vasaras kvieši — tie vēl šā tā, bet arī reti.

Un lūk, kolchoza «Jaunā straume» laukos raženi nobriedusi pirmā ziemas kviešu druva. Tā sola bagātu brīnumu, tā dos pirmo reizi šējenes zemes kopējiem pašiem savu baltmaizi.

Vēl nesen ar izbrīnu mūsu laudis runāja par to, ka Padomju Savienības dienvidos daļā tiek ievāktas no viena lauka pa divi ražas gadā.

— Nujā, tas jau dienvidos, — teica latviešu zemnieks, — mēs par to nevaram pat sapņot.

Šogad arī mūsu republikā. Rēzeknes rajona kolchozā «Krasnā zvezda» un Ilūkstes rajona kolchozā «Znamja pobedi» linkopji mēģina izaudzēt vienā laukā divi līnu ražas. Vīri Padomju Latvijā pirmie spēra šo drošo soli.

Pirms kādiem divdesmit gadiem kaučuka auzā nebija pašos tālākos padomju zemes dienvidu stūros. Jau pirms desmit gadiem kaučuka augs koksagris, reizē ar padomju varu ienāca arī mūsu republikas laukos. Daudzi toreiz jauno saknāgu dabīgā kaučuka dēvēju, saņēma neuzticīgi. Vieni to sauca par nezāli, citi teica, ka mūsu klimats tam nav vēr. Par lauksaimniecības speciālisti nezināja, ko ar to iesākt.

Strādādami roku rokā ar moderno padomju agrozinātni mūsu kolchoza laudis iemācījās vākt koksagris. Šī kultūra šogad jau aizņem ievērojamu platību. Tādi kolchozi kā Kandavas rajona «Varonis». Talsu rajonā Molotova vārds nosauktais kolchozs jau vērni ieguva labas koksagris ražas — līdz 50 centneru no hektara. «Nezāle» iekarājusi sev pienācīgu cienu. Bruno-jušes ar iepriekšējo gadu gūto pieredzi, ar jaunajiem zinātnes atzinumiem,

mūsu koksagris audzētāji šogad cer ievākt daudz augstāku ražu.

Par labu briedumu mūsu kolchozu laukos palīdz cīnīties zinātnieku saime. Šodien, kad celam komunismu, zinātnieku prātī pievēršī problemām, kas padarīt ievēlāku zemes kopēja darbu, kā ātrāk nolīdzināt robežu staro pilsētu un laukiem.

Kas gan kādreiz varēja iedomāties, ka būs iespējams atvieglot ravēšanas darbus? Kas gan tas varētu būt par mehānismu, kas kā cilvēks prastu atšķirt nezāli no kultūrauga? Pirmo reizi šovasar arī mūsu republikas kolchozu druvās tika pielietota nezāļu ķīmiskā ravēšana labības sējumos. Zinātnu akadēmijas ierosināti, jauno «ravētāju» savos laukos izmēģināja Bauskas rajona Lenina vārdā nosauktā kolchoza laudis. Raža nobriedusi ķīmiski ravētajās druvās bagātāka nekā tur, kur nezāles ravēta ar rokām. Līdz ar šā rudens ražu no šiem laukiem kolchozu laudīm nostorinās tiecība jaunajam pasākumam, kas vēl šodien, būdams tikai izmēģinājums, rit jau klūā par kolchoza ikdienu. Kolchoznieki ievākdami ražu savās klētīs ievāc jaunas atziņas arī zinātnes apcirknos.

Nebūs varbūt mūsu republikā daudz tādu cilvēku, kas šoruden ir dzirdējuši par mašīnu, kas kraut salmus kaučuzi; nenam milzu klēti, ko vienviet savēcis kombains, aiznes to pie kaučuzes, nācel un noliek vajadzīgā vietā bez iebūdas cilvēka muskulu piepūles. Ir padomju zemē jau arī šādas mašīnas un vēl daudzas citas, kas domātas cilvēka darba atvieglošanai ražas novākšanas laikā. Tās šā rudens ražas novākšanas darbos iziet pārbaudes laiku PSRS Lauksaimniecības zinātnu akadēmijas mācību un pētījumu saimniecībā — Lenina Gorku laukos vai citur. Pārbaudījumu izturētības gatavības apliecību sarāmušas, no izmēģinājumu laukiem šīs mašīnas ieies dzīvē un ar kādu jaunu rudeni, kas nav vairs aiz kaimiņiem atnāks arī mūsu republikas laukos, nācīs Latvijas zemes kopējam.

Jauns rudens nes laurus bagātības kolchozu klētīs un pagrabos. Un ne tikai klētīs un pagrabos. Pats lauku kopējs kļūst bagātāks arī garī un daudzām jaunām atzinām. Traktors un kombains, iedams pāri vietām, kur kādreiz bija viensēts robežu eža, un kupīcas salauz viensētu šaurību arī cilvēku prātos. Kopu darbā aug jauns cilvēks mūsu laukos — komunisma celtņieks.

"Literatūras un Mākslas" intervijas

Jauni teatra mākslas darbinieki

"Literatūras un Mākslas" līdzstrādnieks lūdz Latvijas PSR Valsts teatra institūta direktoru K. Jāliniski pastāstīt mūsu lasītājiem par institūta šā gada absolventiem. Publicējam šo sarunu.

Kādas jaunus skatuves māksliniekus šogad devis Teatra institūts?

Šogad teatra institūtu absolvējuši 17 jauni aktieri. Režisoru fakultātē izlaiduma būs tikai nākamgad. Mūsu aktieri saņmi papildina šādi jauni akadēmiski izglītoti specialisti: Regina Adgere - Noreiko, Biruta Beldava-Bogdanova, Jānis Bolužs, Lilijs Brundže-Deke, Zinaida Dekša, Velta Dišlere, Benita Ezerniece, Edgars Kalniņš, Edgars Liepiņš, Laimons Melmatis, Bronislava Muceniece, Leo Noreiko, Gunars Placēns, Elza Putra, Arnolds Skutulis, Aleksejs Pazvids un Biruta Vizicka.

Kā institūts vērtē absolventu sabiedriski politisko un profesionālo galavību?

Visai zīmīgs apliecinājums mūsu jaunā izlaiduma sabiedriski politiskajam briedumam ir fakts, ka no 17 absolventiem viens ir komunistu un 14 komjaunieši. Institūts vienmēr centies ieaudzināt savien studentiem apziņu, ka aktiera darbs vispirms kārtā ir sabiedriska darbs, ka aktiera galvenais uzdevums — ar savu mākslu kalpot tautai, līdzdarboties padomju ļaužu komunistiskajā audzināšanā. Ceram, ka jaunie skatuves mākslinieki šo atziņu liks visa sava turpmākā darba pamatā. Izdevību spriest par mūsu izlaiduma profesionālo gatavību sabiedrība guva audzēkņu diplomdarbu publicējās skatēs jūnija sākumā, kad izrādīja Gorķija "Vasū Zeļeznovu", Korneičuka "Platonu Krečetu", Virts "Kaut kur Eiropā", Blaumaņa "Pazudušo dēlu" un Lope de Vegas "Meiteni ar krūzi".

Jauno aktieru spēli šais inscenējumos sabiedrība novērtēja atzinīgi, atzīmējot, ka profesionālo zināšanu pamatā apgūti pietiekami. Bet pats par sevi saprotams, ka visi turpmākie panākumi atkarīgi no pašu audzēkņu darba gribas. Institūta gūtās zināšanas nemitīgi papildināmas un padziļināmas. Samierināšanās ar sasniegtu ievērojāmā ir atpakaļskatīšanās sākums. Jo sevišķi tas sakāms par mākslu, kuras galvenais uzdevums ir pilnveidīgi, spilgti atspoguļot arvien augošā padomju cilvēka — komunistiskās nākotnes cilvēka — daudzveidīgo, bagāto un skaisto iekšējo pasauli. Šo uzdevumu veikt nekad nebūs iespējams, ja aktieris neaugs tikpat strauji kā mūsu lieliskie novatori rūpniecībā, transportā un socialistiskajā lauksaimniecībā.

Mums neizdodas ledzilināties viņu psiholoģijā, dziļi iegremdēties viņu garīgajā pasaulē. Bieži vien mēs pat nezinām, kāds ir viņu ārējais izskats. Vai mēs varam iztēloties viņu katru no viņiem tik skaidri kā, teiksim, Kirilu Izvekovu? Vai iemīlēt tā, kā, teiksim, Avdotju Bortnikovu?

Viņu darbība, vārdi un rīcība ir maz individualizēti. Tie paši, tikai vispārējās pozitīvās iezīmes, kas piemīt mūsdienu cilvēkam, bet nedod mums iespēju skatīt visu cilvēku viņa pilnasinīgajā, kaismē pilnajā dzīvē, viņa rakstura neatkārtotajā īpatnībā.

Daudzskārt mūsu vidū var dzirdēt tādu izteicienu: "Sāku rakstīt rakstāšanas stāstu..." Rakstāšanas stāsts! Bet vai tad šim terminam ir tiesības pastāvēt?

Stāsts par superfosfata izgatavošanas tehnoloģisko procesu? Romans par turbīnām? Nē! Par metinātājiem, virpotājiem, par konstruktoriem, par cilvēkiem, kuri ieguldījuši turbinās savu dedzīgo dvēseli, savu ledvesmu, savu talantu, par šo cilvēku likteņiem. Bet, sākuši rakstīt rakstāšanas stāstu, mēs bieži vien, zaudējot mēra sajūtu, vispārinīgākajā veidā aprakstām tehnoloģiskos procesus un neievērojam, ka tehnika pamazām izspiež cilvēkus, ka cilvēki pazaudē savus raksturus un kļūst vienīgi par bālu piedēkli jebkurai rakstāšanas problēmai.

Gigantiski solo uz priekšu tehnika: tas, kas šodien ir darba pamatā kļūst problēma, nākamajā dienā izrādās par atrisinātu un novecojušu uzdevumu. Bet cilvēku liktenis mēs neesam atklājuši, un sacerējums ir miris.

Manuprāt, tieši tāpēc dažās lasītāju vēstulēs ir vairāk iebildumu pret atsevišķām tehniskām, tehnoloģiskām neprecizitātēm un nesaskaņotību, nekā pret cilvēku tēlu raksturojumiem. Tos, šos tēlus, lasītājs sajūt vienīgi galvenajos vilcienos, bet "galvenajās" viņi darbojas pilnīgi ticami. Kādā no mūsu rakstiem Belinskis rakstīja par darbiem, kuru "pareizība" (te domāta ticamība) "... liek teikt: "tas ir tieši nokopēts" no dabas", taču šī pareizība saskatāma nevis to vīsumā, bet atsevišķās daļās un sīkumos. Tādos darbos "nav ietverta sevišķi dziļa dzīves patiesība" — raksta Belinskis.

Novatori, mūsdienu pirmrindas cilvēki, dzīvo pilnvērtīgu un daudzpusīgu dzīvi. Viņu izaugsme rakstāšanā ne-

Kādas turpmākā darba gaitas gaida Teatra institūta absolventus?

Sešpadsmit absolventi jau nozīmēti iegūtājam zināšanām un spējām atbilstošā darbā republikas mākslas iestādēs. B. Beldava-Bogdanova aizbraukusi uz Ļeņingradu.

Sešus aktierus no jaunā izlaiduma saņem Jaunatnes teatris, kur turpmāk darbosies J. Bolužs, L. Brundže-Deke, B. Ezerniece, E. Liepiņš, A. Skutulis un B. Vizicka. Trīs aktieri — R. Adgere-Noreiko, L. Melmatis un L. Noreiko — papildinās Jelgavas teatra trupu. Valmieras teatri turpmāk strādās Z. Dekša un V. Dišlere, Dailes teatri — B. Muceniece un G. Placēns, Liepājas teatri — A. Tarvids un Muzikālās komedijas teatri — E. Kalniņš, E. Putra saistīsies darbā Valsts filharmonijā.

Tātad tāpat kā pagājušajā gadā visi Teatra institūta absolventi tūlīt pēc studiju beigšanas atraduši piemērotu darbu savā iemīļotajā nozarē.

Mūsu institūts ir jauna mācības iestāde, viena no visjaunākajām augstskolām republikā. Šis ir tikai otrais mūsu institūta izlaidums. Teatra institūta nodibināšana Latvijā pats par sevi bija fakts, kas ārkārtīgi spilgti apliecināja padomju varas lielo gādību par latviešu tautas kultūras līmeņa celšanu. Mēs visi vēl atceramies, cik jauns stāvoklis šai ziņā bija buržuāzijas kundzības laikā. Akadēmiski izglītoti jauni aktieri un režisori tad bija retums, bet par valsts palīdzību aktiera profesionālās izglītības iegūšanā nevarēja pat sapņot. Ceļš uz skatuvi jaunajiem māksliniekiem bija visdažādāko un visnepārvaramāko grūtību un ļoti bieži arī vismagāko pazemojumu pilns. Retais varēja izturēt šo grūto ceļu, ti sevišķi tad, ja teatra mākslā — tāpat kā visās citās dzīves nozarēs — valdīja bezdarbs.

Tagad stāvoklis ir gluži citāds. Katram jaunietim vai jaunieci, kam ir pietiekamas spējas un neatlaidīga griba mācīties, valā visi ceļi uz skatuves mākslas kalngalim. Un mūsu pats pirmais uzdevums, attaisnojot padomju valsts un bolševiku partijas lielo gādību par padomju mākslas augšupeju, sapatavot idejiski un profesionāli pamatīgi apbruņotus šā ceļa gājējus.

Visiem spēkiem jācinās par mācību un audzināšanas darba kvalitātes celšanu, jāpanāk, lai sistematiski mācītos un pilnveidotos arī mūsu pedagogu kadri. Tad panākumi būs arvien labāki.

saraujami saistīti ar sabiedrisko izaugsmi.

Kā piemēru minēšu dažus ierakstus Elektorrūpniecības cecha priekšnieces Zinaidas Nikitišnas Kondraševas piezīmju grāmatinā: "... aprīlī: sastapšanās ar Raimondu Dženu. Uzdevināja man savu fofuoznēmu. Otrā pusē — pateicības vārdi par vēstuli, "kura stiprināja garu un cerības cietumā, ieslodzījuma visgrūtākajās dienās..." Izrādās, mana vēstule bijusi ievietota "Humanitē". Šis numurs ietīnamā papīra veidā nokļuvis cietumā.

... maijā: VK(b)P rajona komitejā — rajona rūpnieciskā ekonomiskā konference. Nācās uzstāties pirmajā. Runāju par to, kā organizēt kolektīvu stacionāro darbu cechā.

... jūnijā: sarīkoju nobeiguma nodarbības VK(b)P vēstures pulcinā, kuru vadu.

... jūnijā: rūpniecības propagandistu apspriede. Rezumējām mācību gada rezultātus partijās izglītības tīklā. Mūsu pulciņu slavēja. Mani apbalvoja ar Fedina grāmatu.

... jūnijā: kino filmas "Zelta Zvaigznes kavalieris" noskatīšanās. Laba filma. Nācās uzrakstīt atsauksmi.

... jūnijā: mana divdesmitpiecu gadu darba jubileja sakuru līdzekļu rūpniecībā. Svinīgs mītns cechā. Kas gan tikai man nebija jādārd par sevi šodien...

... Bet šis novatoru dzīves un darbības puses vēl nav radušas atspoguļojumu literatūrā.

Nāc prātā gadījums, kas notika ar Valentinu Chisanovu, elektrolampu rūpniecības brigadierī tajā laikā, kad viņa padomju delegācijas sastāvā atradās Francijā.

Kādreiz pēc viņas runas reakcionāras itāļu avīzes žurnāliste pateica viņai: — Tā ir mistifikācija. Es neticu, ka jūs esat bijusi vienkārša strādniece.

— Kāpēc? — izbrīnījās Vala.

— Parādīet jūsu rokas, — uzstājīgi prasīja žurnāliste un, paskatījusies uz tām, uzvaras priekā iesauca: — Tās esot strādnieces rokas?! Nē, pianistes rokas!

— Jums ir pilnīga taisnība, — apstiprināja Vala, — radiolampu montētājam, tāpat kā muzikantiem, jābūt ar garu, smalku, ļoti gaišu pirkstiem. Kas attiecas uz to, vai esmu strādniece vai nē, tad jūsu priekšstats par mūsu zemes strādnieku šķiru, kā ro-

MICHAELS LUKOŅINS

STAĻINGRADAS ZEMĒ

(Rakstnieka piezīmes)

3. Slūžu iecirknī

Slūžu iecirknis ārēji nav nekas brīnumains. No tālienes tas izskatās kā parastais iedobums, kas radies, rokot kanāli; augstāk pacēlas vienīgi izraktās zemes kalni, dzīvāka ir automašīnu kustība, biežāk var sadzirdēt daudzo mehānismu elsošanu un dunēšanu. Pabraukuši garām dažādām palīgceltņiem un noliktavām, strādnieku ēdnīcām, kas pievērztas pavisam klat celtniecībai, apejot skreperus, nokļūstam līdz uz bērtu pakalni korei.

Slūžu iecirkņa priekšnieks — jauns mozs gruziņš, tērpies bijušo frontinieku parastajā formā — karavīra blūzē bez uzpleciem, zaigandzeltenos brezentā zābakos — viegli pārlēkdams lielām cieta zemes gabaliem, te raugās lejup uz slūžām, te atkal atgriežas pie nupat iedarbinātā motora. Pēc frontes parauma piešūtā baltā apkaklīte vēl vairāk izceļ viņa sejas tumšo iedegumu. Tā vārda pilnā nozīmē liesmo vakara saules staros.

Izrādās, ka motors ir kompresors, kas sūknē gaisu. Ar šo saspiesto gaisu, kas plūst pa gumijas šūtenēm lejā līdz slūžu dibenam, patlaban iztīra bloku, izpūš smiltis un puteklus no tā armatūras, sagatavo to betonēšanai. Tā paskaidroja mums slūžu iecirkņa priekšnieks Aleksejs Kalantadze, un kā ikviens cilvēks, kas iemīlējis savā darbā, viņš nespēja aizlaist mūs projam, neparādījis visskaistāko, pašu galveno.

Ar pūlēm tikdami viņam līdzī, mēs lēcieniem devāmies uz gigantiskā iedobuma malu un tur, ieraudzītās alnavas skaistuma un vēriena pārsteigti, apstājāmies. Milzīgo iepaklu, kuras dzeltenās smilšu nogāzes laistījās saulē, apvīta mežģinraksta dzelzs armatūra. Paša apakšū baltoja blokos sadalītā dibena betonētā josla.

Pašlaik norisinās kreisā ārējā bloka betonēšana. Līdz rītam tam jābūt gatavam. Nemūļat darbotas vibratori, un cauri armatūras režģiem var saskatīt cilvēkus. Kreiso bloku — slūžu lejasgala visattālāko daļu, kur atradies aizvari — vārti, patlaban iztīra no dažādiem gružiem, kas tur sakrājušies darba gaitā. Par šo bloku tad arī bija runājis Kalantadze, izskaidrojot mums kompresora uzdevumu.

Kamēr mēs vērtīgi apskatījām šo savdabīgo, zemē ierakto rūpniec, iecirkņa priekšnieks uzskicēja savā piezīmju grāmatinā shēmu un parādīja to mums: — Visizdevīgākais, visekonomiskākais kanāla griezum ir tas, ko pieņemusi mūsu celtnieki. Izrakto zemi ber gar malām uz augšu. Puse no ka-

dzams, ir novecojis. Tulznainas rokas pie mums aiziet teiksmu pasaulē...

Maskavas Pirmās gultņu rūpniecības atsauksmju grāmatā Anri Barbisa kādreiz izdarīja šādu ierakstu:

... Tāpat kā citas padomju rūpniecības, jūsu rūpniecība ir ne tikai rūpniecība vien. Tā ir vesela, līdz galam izveidota maza pasaule, īpaša planeta, kas griežas lielajā, saprātīgajā un cilvēcīgajā padomju sistēmā...

Domāju, neklūdišos, teikdama, ka, lūk, šī izjūta par rūpniecību kā par mazu pasauli, kas ne tikai izgatavo materiālas lietas, bet arī veido cilvēku dvēseles, rakstus, liktenus, — tad arī ir tas, ko gaidī, ko saasprindzināti meklē, atverot grāmatu, kuras varoņi ir cilvēki, kas saistīti ar visprogresīvāko rakstāšanas veidu un kas šīs rakstāšanas procesā rada sabiedriskās dzīves un attieksmju visprogresīvākās formas.

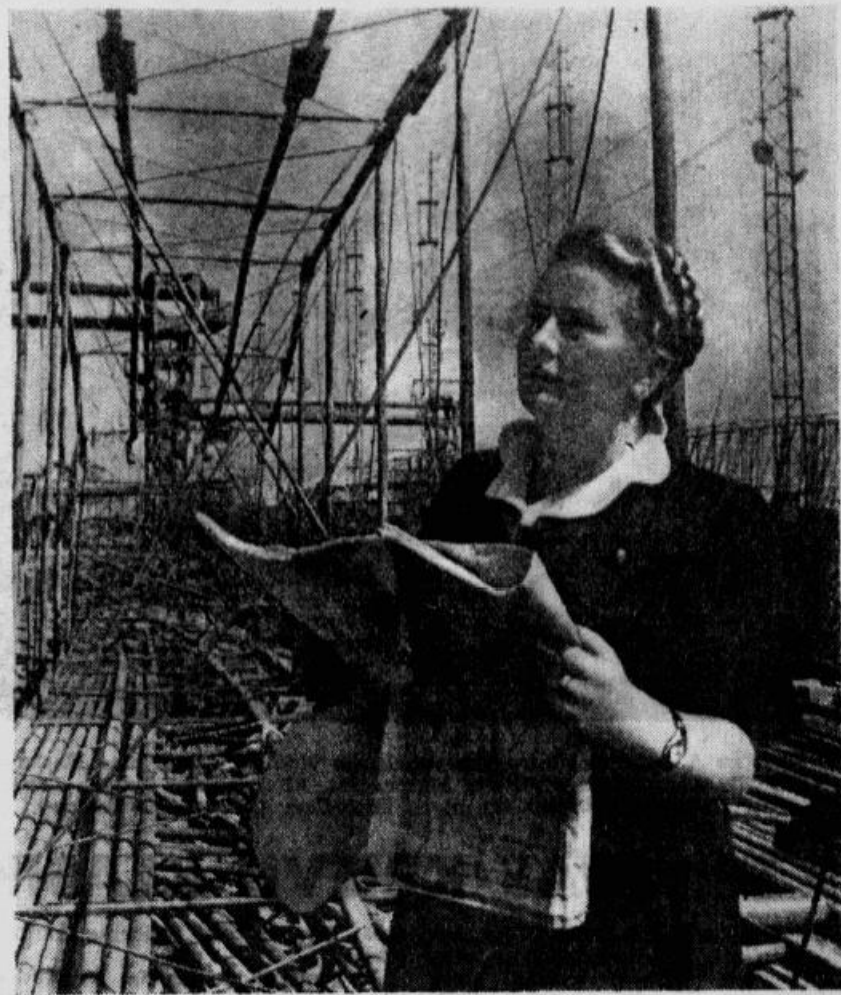
Ne jau gadījuma pēc gandrīz visās atsauksmēs par J. Katerli stāstu "Bronzas vērpjamais ratiņš" recenzenti atzīmējuši domu, ko autors licis izteikt Nastasjai Nikolajevnai rūpniecības konstruktorē: "Varbūt Fordam rūpniecība ir tikai rūpniecības vienība, bet mums rūpniecība ir viss. Tā ir arī mācību iestāde. Un zinātniskās pētniecības institūts... Padomju cilvēkam, kas strādā rūpniecībā, rūpniecība ir viņa dzīve". Diemžēl, arī J. Katerli stāstā, tāpat kā daudzās citās grāmatās, šī doma ir un paliek tikai teze, nozīmīga un pareiza, bet līdz galam neatklāta teze.

Ne jau gadījuma pēc Pirmajā gultņu rūpniecībā, kur mīl grāmatu un prot cietēt to, kur, staro citu, tāpat kā visur, augsti vērtē katru rindinu, kas uzrakstīta par rūpniecību, ar vilšanās, ar aizvainojuma noskanu runā par J. Leva-kovskas "Maskavas" stāstu.

"Visi jū būtu, — izņemē kopīgās domas Vasilis Semjonovičs Pavlovs, pagātnē viens no Valsts gultņu rūpniecības pirmajiem celtniekiem, tagad rūpniecības pārraužu redaktors, — gan skvers iepretim rūpniecībai, gan aptieka, gan rūpniecības korpuss, gan gultņi. Bet dzīves nav, nav rūpniecības..."

Visas šīs domas nāk prātā, kad izlasa dažus daļdarbus, kas vēlējti industriālā darba darītājiem. Radīt pirmindas cilvēka pilnvērtīgu tēlu — aizvien vēl ir un paliek neatrīsināts, cildens un pateicīgs uzdevums.

(No laikraksta "Literaturnaja Gazeta")

Cimlanskas hidromezgla armatūras rūpniecības vecākā inženiere R. Petrova pārbauda dambja metālisko konstrukciju

naļa dziļuma atrodas izraktajā iedobumā, otru pusi izveido uzberums. Tas ievērojami samazinājis zemes darbus. Loti gudrs atrisinājums! — nobēdza viņš ar lepmumu par projektētājiem.

Apciemojumam bijām izvēlējušies vienpadsmitās slūžas, kur celtniecības darbi iesākti vēlāk nekā citur. Kanāla pārējo slūžu izbūve pavirzījies krietni uz priekšu, bet mēs gribējām paskatīties darbus sākuma stadijā.

Slūžām Volgas — Donas kanāla sistēmā būs ļoti liela nozīme. Tās kuģiem aizstās kāpnes. 101 kilometru garais kanāls šķērso apvidu, kura augstākā vieta pacēlas 87 metrus virs Volgas līmeņa un 36 metrus virs Donas līmeņa! Šajā augstumā tad arī vedīs divas slūžu kāpnes, vienas no Volgas puses — ar deviņiem pakāpieniem, otras no Donas puses — ar četriem pakāpieniem — slūžām. Pa kanāli braucošos kuģus pacels augšā un nolaidīs lejā slūžas. Piemēram, no Donas iebraucis kanāla grīvā, tvākonis nonāks līdz trīspadsmito slūžu apašļējiem vārtiem un dosies slūžu kamerā. Šajā laikā apakšējās vārtus aiz kuģa hermetiski noslēgs un kamerā sāks iesūknēt ūdeni. Tā līmenis kāps līdz kanāla nākamajam pakāpiena ūdens līmenim, pacelot līdzī arī kuģi. Pēc tam kuģa priekšā atvērsies slūžu augšējie vārti un atklās tam ceļu tālāk, līdz nākamajām slūžām. Kuģu nolaišana lejup norisināsies pretējā secībā.

Slūžu izbūve ir celtniecības sarežģītākais iecirknis. Sākot jau ar pašas būvbedres rakšanu, gruntsūdens izsūkšanu un beidzot ar ne mazāk ietilpīgiem darbiem (armatūras uzstādīšanu, betonēšanu, augšējo un apakšējo vārtu montēšanu un, visbeidzot, galīgo ārējo izveidojumu un apdari saskaņā ar arhitektūras presībām), slūžu būve prasa augstu tehniskās domas lidojumu, daudz enerģijas, daudz tehnikas un materiālu. Lielākajā daļā kanāla slūžu celtniecības darbi sasnēguši nobeiguma stadiju, bet vienpadsmitajās tie vēl rit pilnā sparā.

Ar pūlēm pagāmiem ikt līdz celtniecības iecirkņa priekšniekam, dodamies lejup, uz kameras dibenu. Kalantadze viegli nolēc no pārsegumiem, neturēdamies pie lodzīgajām margām, nokrien lejā pa kāpnītēm, pazūd zem slūžām.

Turoties pie armatūras stieniem, mēs strauji virzāmies viņam pakal, līdz kamēr nonākam pašā apakšā. Virs galvas — pārsegums, kurā viena otrai blakus virknējās piltuves betona liešanai. To snūki, sniegdamies līdz pašai grīdai, atgādina kolonas. Taj vietā, kur mēs stāvam patlaban, pa pārkļā-jumu sīļējās sliedes vagonetēm ar betonu. Vēl augstāk, šķiet, vai pie pašām debesīm, redz metāla armatūras feru biezo tīklu. Cilvēku grupa virzās gar gatavā trešā bloka sienu uz mūsu pusi, pārbaudot tās spēju savienoties ar betonēšanu sagatavotā ceturta bloka jauno betonu.

Var sākt, — saka inženieris Kaščenko, kas pārbauda gatavību.

Vecākais darbu vadītājs Ivans Andrejevičs Šabalkovs, pūsmūža vīrs, celtnieks ar lielu pieredzi, cienīgi pa-

māj ar galvu: — Tā tam arī jābūt! — Toties jaunais specialists Grigoris Kiselevs, kas beidzis Saratovas institūtu un tagad vada armatūras darbus, nespēj noslēpt lepmumu un prieku par paveikto svarīgo uzdevumu:

— Bloks ir gatavs! Bloks pieņemts betonēšanai!

Viņi pienāk pie mums jaunrā pulcinā, gan kontrolētāji, gan tie, kuru darbu pārbauda. Šos laudis saliedējis viens darbs, vieni centieni — panākt, lai viss būtu iespējamā izturīgāk un skaistāk.

— Var sākt!

Pa kameras dibenu, kas jau pavasarī noklāts ar betonu visā 140 metru garumā, ejam uz galv gala blokiem.

Drīz vien pēc betonēšanas darbu pabeigšanas kamērā jābūt izturēt dabisku pārbaudi: tajā strauji saplūda palu ūdeņi. Kalantadze pastāstīja mums par kolektīva pašizlīdzīgo darbu šajās dienās, par tā cīņu pret vareno stichiju. Trīs diennaktis ilga šī cīņa. Slūžu celāji izsūkņēja 40 tūkstošus kubikmetru ūdens. Izturēja cilvēki, izturēja arī jaunais betons. Pārbaudot bloku nosēšanas, celtnieki kontrolēja, ka tā ir normāla. Ja nem vēdā ūdens un kuģu svara daudzus tūkstošus tonnu lielo spiedienu slūžās, kas domātas ilgtermiņa gadsimtiem, ārkārtīgi svarīgi paredzēt betona iespējamo nosēšanas. Šādi pārbaudē katra bloka dibenā atstātas tā saucamās "betona markas". Tās bieži pārbauda inženieri, kas kontrolē celtni.

Augšā pa ceļu, kas izbūvēts gar slūžu armatūras sienu, pievedot svaigu betonu, traucas varenas mašīnas — Minskas autorūpniecības pašizkrāvēji MAZ. Ātri, neaizkavējoties ne brīdī, šīs betons nokļūst vagonetēs un ripo pa pārsegumu virs galv gala blokiem. No vagonetēm betons nonāk piltuvēs un plūst lejā tur, kur apdullinoši trokšņo vibratori. Vagonetes skrej pa trijiem slūžu ceļiem. Vienā mainā tās spēj uzņemt 250 automašīnu kravu. Neapalieks arī darbu vadītāja Kurdjukova mašīna strādnieki — betonētāji. Vibratori neapcūst nevienu mīrklī, sakratot, sabīvējot betonu, šaustot to savām smailēm. Kuzma Michailovičs Kurdjukovs, mierīgs ukraiņis no Viņicas, pienāk mums klāt.

— Cik betona pašlaik esat izlietojuši? — jautā viņam Kalantadze.

— Divi simti kubikmetru. Līdz rītam bloks, kā solījāmies, būs gatavs.

Šajā brīdī krēslu pārskēla plats starmeša gaismas stars. No augšas, no torma celtna izšāvās otrs, no slūžu sienām — trešais, un ceturtais. Tie sakrustojās, zibenoja armatūras režģos, apgaismojot būvbedri visā tās plašumā un dziļumā.

— Līdz rītam bloks būs gatavs! — ar patiku noteica savā nodabā Kalantadze, kad mēs, cenždamies atkārtot viņa veiklās kustības, sākām kāpt augšā. — Līdz pavasarim būs gatavs viss kanāls, sāks braukt kuģi, — bija dzirdama viņa jaunā bals.

Ilgi ilgi stēpē varēja saredzēt augsto blāzmu virs vienpadsmitajām slūžām.

(Turpinājums nākamajā numurā)

Maskavas Padomes vārdā nosauktā teatra viesizrādes

Skats no A. Ostrovska komēdijas «Skaistulis vīrietis» inscenējuma Maskavas Padomes vārdā nosauktajā teatrī. Attēlā: N. Knagininska (Sospatra Semjonova), M. Bebulova (Susana Landiševa), P. Geraga (Naums Lotochins), E. Margolina (Zoja Okojomova) un K. Michailova (Apolons Okojomovs). B. Vdovenko foto

SPILGTAS KRIEVU KLASIKAS IZRĀDES

Jau otru nedēļu uz divām Rīgas skatuviem risinās Maskavas Padomes vārdā nosauktā teatra viesizrādes. Viesu kolektīvs uzreiz iekaroja mūsu skatītāju simpātijas, viņu daiļrādī dzimnieki uzreiz pacīlāja svētku noskaņā. Labāko padomju mākslinieku kolektīvu ikgadējā viesošanās mūsu republikas teatros kļuvusi par slavējamu tradīciju. Sirds kļūst silta, atceroties dziļos iespaidus, ko atstājuši cildenās slavas vainagotie Maskavas daiļinieki, tradīcijām bagātī leņingradieši un citi iepriekšējo vasaru viesi, un reizē arī iedomājot nākamās vasaras ar gaidāmajiem, pagaidām vēl nezināmajiem mūsu Dzimtenes tālo un tuvo novadu viesiem. Esam redzējuši slavenus aktierus ar spilgtu māksliniecisku īpatnību, bet bez tam vērojuši arī, ka ik kolektīvam bijusi sava mākslinieciskā seja. Tāda ir arī Maskavas Padomes vārdā nosauktajam teatrim.

Sai teatru darbojas vairāki ļoti ievērojami skatuves mākslinieki, kas pazīstami visā Padomju Savienībā — V. Marecka, N. Mordvinovs, F. Ravevskis un citi. Ar lielu prieku gaidījām un apsveicām viņus uz Rīgas skatuves. Bet jo liels prieks bija, konstatējot, ka ap šiem korifejiem pulcējas daudz ļoti talantīgi, interesanti, ļoti skoloti aktieri, kuru vārdi mums bija mazāk pazīstami. Lielākā tiesa no tiem vēl gados jauni.

Minētās pozitīvās iezīmes ļoti vērojamas arī divu krievu klasiku komēdiju izrādēs, kam veltīta šī recenzija. No krievu klasikas Maskavas Padomes vārdā nosauktajam teatrim Rīgā parādīja bez D. Fonvizina nemirstīgā «Pusaudža» divas literatūras un teatra vēsturē mazāk pazīstamas komēdijas — I. Krilova «Modes veikals» un A. Ostrovska «Skaistulis vīrietis». Abas komēdijas inscenējis Krievijas PFSR nopelniem bagātais skatuves mākslinieks J. Smitkins. Abas šīs aizmirstās komēdijas Maskavas Padomes vārdā nosauktais teatris «atklājis» un iedzīvinājis uz skatuves ar tādām panākumiem, ka pēc tam šīs lugas uzņemtas daudzu citu teatru repertuārā.

Minot I. Krilova vārdus, ikviens parasti iedomājas tikai viņa nemirstīgās fabulas, kas pavisam aizņēmušas pārējos viņa darbus. Bet I. Krilova lugām — kopskaitā pāri par desmit — ir nenoliedzama nozīme krievu dramaturģijas vēsturē. Laikmetā starp D. Fonvizinu un A. Gribojedovu I. Krilovs ir redzams krievu satīriskās atmāskotājas komēdijas pārstāvis — nopietns dzīves vērotājs un vērtētājs, atjaunināts rakstrotājs, liels valodas meistars, patiesi tautisks rakstnieks. I. Krilova patriotisms, satīriskā nostāja pret dzimšanas slāni, siltās simpātijas dzimtbūšanā nospiešamajai tautai izpaužas arī «Modes veikālā». Komēdija sarakstīta 1806. gadā, Napoleona karu laikā, kad tā bija aktuāla ar nacionālās pašapziņas motīviem un cīņu pret antipatriotiskajām tendencēm, kas zēla krievu muļnieku aprindās. Cīņa pret gallomaniju plaši atspoguļota krievu literatūrā — jau D. Fonvizina «Brigadierī», A. Gribojedova «Gudra cilvēka nelaimē» utt. I. Krilova komēdija ļoti iedrošas šinī literāro tradīciju līnijā. Tādēļ, sasaucoties ar padomju sabiedrības cīņu pret antipatriotiskām tendencēm, pret verdzisku zemošanos Rietumu priekšā, I. Krilova komēdija spēš mo-

dināt dzīvu atbalsi padomju skatītāju masās.

Ar gandarījumu jāatzīst, ka Maskavas Padomes vārdā nosauktajam teatrim nav inscenējis «Modes veikalu» kā vieglu izklaidēšanas komēdiju, kuras uzņemšanu repertuārā attaisno tikai autora nevainīgā slava. Izrādē ir liels, strauja un viegla, bet to balsta un nes nopietna doma, kas saprātīgi un rūpīgi ievēlota izrādes pamats.

Panākumus lielā mērā nodrošina tas, ka centrālajā vietā izdevies izvirzīt un spilgti notēlot dzimtlaužu meitenes Mašas likteni. Skatītāji, iemīļējuši Mašu, ko ar aizkustinošu sirsnību tēlo N. Tkačeva, ar kāpinātām simpātijām seko spriģanās, atpazīgās jaunietes cīņai par apsolīto brīvību. Izjusts, spēcīgi akcentēts moments, kad Maša saņem brīvības lēmumu. N. Tkačeva veidojās jauku, tipisku dzimtlaužu pārstāves tēlu, kas skatītājus dziļi iespaido.

Līdzās Mašai izdevies izvirzīt otru dzimtlaužu lomu, apmēra nelielu, bet spilgti notēlotu. Tā ir Sumburova kaipa Antropas loma. Atšķirībā no Mašas šinī tēlā ilgās izlauzies no smacējošā jūga izpaužas krodā, lai arī it īpaši saprotamā formā: šo verdzībā notrulināto zemnieku visvairāk moka uzspiestā klusēšana, un divainās lēkmēs eksplozīvi izraisās aizvērtā cilvēka apziņas izpausmes tieksme. V. Ščelokova spēcīgi notēlotais Antropka modina līdzjutību.

Bez dzimtlaužu tēlu izcēluma vēl kā pozitīvs moments «Modes veikala» izrādē Maskavas Padomes vārdā nosauktais teatris iāatzīmē rūpīgai laikmeta īstenības atveidojums. Skatītājs gūst pārliecību, ka tā tiešām ir pagājušā gadsimta sākuma dzīve, ka tie ir patiesi tā laika cilvēki. Šinī zinā izrādē iegūst nopietnu izzinas vērtību, tā ir realistiska vārda labākā nozīmē. Lieli nopelni šai sakarā pieder gan šīs, gan citu izrāžu dekoratīvā ietērpā veidotājam nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam, Stalina premijas laureātam M. Vinogradovam. Ampīra stila iekšējā nodrošināšana pareizo izrādes atmosfēru, tāpat jau pirms izrādes sākuma atklātajā avanscenā pāris ampīra stila rekvizītu ievada laikmeta uztverē.

Skatoties Kurskas gubernas muļnieku, gallomanu ienaidnieku Sumburovu, ko virtuozu ar sulīgu humoru tēlo Krievijas PFSR nopelniem bagātais mākslinieks N. Temiakovs, skatoties O. Jakuninas tēloto uzpūtīgo Sumburova sievu vai B. Ivanova tēloto jauno, gaisīgo bet sirsnīgo vīrsnieku Lestovu — skatītājs pārliecinās, ka tie tiešām ir 19. gadsimta sākuma cilvēki. Krilova Karamzina Kutuzova laika biedri. Izrādē pārliecina jo īpaši: tādēļ, ka šie cilvēki uz skatuves tiešām sevi visu cīnā par saviem nolūkiem — šķietami dzīvo nevis «notēl».

Piezīmēsim, ka tieši minēto pozitīvo momentu, kas izšķir Maskavas Padomes vārdā nosauktā teatra izrādes panākumus, pieder «Modes veikala» inscenējumā mūsu Dailies teatru. Dzimtlaužu liktena tema tanī skanēja vēl, un par laikmetu pūda gandrīz tikai kostīmi. Varbūt tāpēc tā īpaši ir seklā, ātri gaistoši.

«Skaistulis vīrietis» ir viena no pašām pēdējām A. Ostrovska lugām, sarakstīta pēc «Talentiem un pielūdzējiem». Tanī, tāpat kā vairākās citās sava pēdējās darbības perioda komēdi-

jās, A. Ostrovskis graiza krievu pēcreformu laikmeta muļniecību, atklājot tās deģenerāciju. Par «skaistuli vīrieti» dēvētais Apolons Okojomovs tuvu rada «Pēdējā upura» Dulcinam un citiem A. Ostrovska notēlotajiem spožajiem uzdzīvotājiem un izšķiedējiem. Skaistuma, iznesības, kvēlo vārdu valdzinātā, maigā, tirā, bet naivā Zoja iemīļējusi Okojomovu. Nodzīvotās Zojas pūru, Okojomovs nelietīgi pamet viņu ne-cilvēcīgi pazemo, tverdams jaunas iedzīvošanās iespējas, bet viņa zemiskā spēle šoreiz vairs neizdodas.

«Skaistulis vīrietis» nenotiek no Maskavas Padomes vārdā nosauktā teatra skatuves kopš 1946. gada. Šie panākumi, ka jau teikts pamudinājuši arī citus teatrus pievērsties aizmirstajai A. Ostrovska komēdijai. Nekadā zinā to nevar ierindot A. Ostrovska vērtīgāko lugu starpā. Bet Maskavas Padomes vārdā nosauktajā teatrī «Skaistula vīrietis» izrādē veidota ar tik prasnīgu roku, ka par panākumiem nav jābrīnās. Inscenējumā spilgti izcelta pamatideja, uzmanības centrā ievirzīta Zoja drama.

A. Ostrovskis, kā zināms, bija viens no lielākajiem vārda mākslas meistariem dramaturģijā, viņa leksika un frazeoloģija ārkārtīgi bagāta, ik personai savdabīga. A. Ostrovskis arī no aktiera prasīja vispirme runāt vārda meistariību runas krāsainību un raksturīgumu. Jākonstatē, ka Maskavas Padomes vārdā nosauktā teatre izrādē viens no pozitīvākajiem momentiem, kas lielā mērā cel izrādes panākumus, ir izkoptā krāsainā, interesantā runas māksla. Lasot sastopamies ar garām runas posmiem, par kuriem baidāmies, ka nebūs interesanti tos klausīties, bet izrādē «maistarišā» runas māksla panem mūs «savā varā» un atkalā nederējas nianšu bagātības. Mūsu aktieriem arī tāmācīs izkopt šādu valodas kultūru.

No atsevišķiem tēlojumiem visspilgtāk atminā iespējams Krievijas PFSR nopelniem bagātais mākslinieks K. Michailova tiešām skaistais, strauvais iznesīgais «skaistulis vīrietis», ko aktieris atveidoja neaudzīgi atsedzot viņa auksto nelietīgo dabu, tāpat tēlēt mīnams ar nesalīdzināmi jauku humoru notēlotais Krievijas PFSR tautas mākslinieka P. Geragas Naums Fedotičs Lotochins. Krievijas PFSR nopelniem bagātais mākslinieks E. Margolina pārliecinoši tēlo sirdi skaidro, ikumiskā «sašutumā negaidītā spēkā izaukušo Zoju. Loti efektīvi L. Šapošnikovai izdevās pārvērsties, kad Lundiševa maskojusies tēlo Okojomovu kņi'o millionāri. Pie labākajiem tēliem izrādē vēl pieder Krievijas PFSR nopelniem bagātais mākslinieka N. Čindorina Olešunins. Krievijas PFSR nopelniem bagātais mākslinieka Stalina premijas laureāta B. Lavrova Lupačevs Krievijas PFSR nopelniem bagātais mākslinieces N. Knaziniskas Sospatra Semjonovna u. c.

Lai Maskavas Padomes vārdā nosauktā teatra sekmes, atdotot tautai nepelnīti aizmirstus krievu klasiskās dramaturģijas darbus, noder par ierosinājumu un pamudinājumu arī mums pašiem pameklēties brālīgo padomju tautu un mūsu dramaturģijas krātuvē. Gūstot ierosmi un mācoties no Maskavas viesiem daudzos padomju skatuves mākslas iutājumus, mums jāņem vērā un iāapgūst viņu pieredze arī šajā virzienā.

R. Upmātnieks

TAUTAS MĀKSLINIECE
V. P. MARECKA

PSRS tautas māksliniece, Stalina premijas laureate Vera Marecka pelnīti iemantojusi padomju skatītāju mīlestību. Jau pirmie talantīgās aktrises soli uz Vachtangova vārdā nosauktā teatra skatuves atsedza viņas spēcīgo talantu. Spilgtai, interesantai, lieliskām aktieru individualitātēm bagātais kolektīvā V. Marecka uzreiz ienēma izcilu stāvokli. Jau toreiz viņai piemita prasme dsudz un nopietni strādāt. Gan tālāk veidojot savas spējas, gan iesmūdot lomas viņu neatstāja vēlēšanās dzīli apgūt nevtorisko Stanislavskas sistemu, no kuras vachtangoviēši atkāpās, pārkāpjot ar formu izrādes krāsainību. Marecka saprata, ka «Francesco Turandota» nevar būt teatra pamats un sāka meklēt realistiskās iesnēšanas mūsdienu īstenības patiesai atveidošanai.

Turnat Vachtangova teatru viņa sastapās ar J. A. Zavadski, un šī tikšanās dziļi ietekmēja visu aktrises turpmāko iāunradi. Grūtību nebēdams, V. Marecka aiziet no pazīstamā teatra uz jaunu studiju, kur Zavadska vadībā, kopā ar citiem talantīgā meistara skolniekiem, daudz un sasprindzināti strādā, sasniedzot uzvaras visārtākā, bet arī viscienīamākā teatra darba iecirknī — lugās, kurās attēlota mūsu socialistiskā celtniecība, kā arī padomju tautu klasiku lugās.

No šī perioda nozīmīgākajiem aktieres sasniegumiem var minēt vienu. Vai pati sarežģītākā loma A. N. Ostrovska radīto sieviešu tēlu galerijā ir Glafiras loma lugā «Vilki un avis». V. Marecka izteiksmīgi un savdabīgi atklāj tās plēsonīgo raksturu, kas zināmu laiku tērpjas avs ādā, lai tad trauksmaini pārietu uzbrukumā.

Teicami iedzīvinot uz skatuves satīriskus tēlus. V. Marecka sapņo par spēkāliņu un cildenu sieviešu raksturu iemiesošanu, par lomām, kurās ieskanēto «vīnas sirdi» tuvu un dārzā socialistiskās Dzimtenes mīlestības tema. Tāda loma zināmā mērā ir Lubova Jarovaia K. Treneva tāda paša nosaukuma lugā. Ar lielu aizrautību aktrise tēlo šo lomu J. A. Zavadska vadītajā teatrī Rostovā pie Donas. Tomēr Jarovaia — krievu sievietes, skolotājas kas atnāk pie bērniem un tie viņu lielajai patiesībai, vēl nedod māksliniecei visas iespējas parādīt padomju sievieti, jaunas komunistiskās iekārtas celtniecības aktīvu līdzdalībnieci. Neatrodot teatru iespēju šai virzienā pilnībā izraisīt savu spēkus V. Marecka līdztekus meklē ilgotu materiālu kinematogrāfijā.

Viņa ir filmējusies daudz un ar labiem panākumiem gan lielās lomās, gan «pilgtos raksturtēlos». V. Marecku esam redzējuši gan «Parīzes lēsmās», gan Čehova «Kāzās», gan Gorkija «Artamonovu uzņēmumā». Taču īstu daiļrades uzbangojumu viņa sasniedz 1940. gadā, tēlot kolchoznieci Aleksandru Sokolovu filmā «Valdības lo-

ceklis». Šeit viņa pārliecinoši parāda, kā ar partijas palīdzību sievietē izaug par atbildīgu padomju valsts darbinieku, kā aiziet pagātnē vakardienas zemnieces nebrīve un nospiestība, cik tālu uz priekšu aizgājusī laimīgā padomju sieviete.

Teatru iegūtā meistarība palīdz Mareckai kinematogrāfijā, bet filmēties sasniedz tālošanas izteiksmību palīdz savukārt viņai radīt ļoti skaistu pusaudzes Mašenkas tēlu A. Afinogenova tāda paša nosaukuma lugā, kas risina problēmu par vecāku atbildību mūsu nākošās paaudzes audzināšanā. Šī ir viena no V. Mareckas pirmajām lomām Valsts Maskavas Padomes vārdā nosauktajā dramas teatrī.

Liela Tēvijas kara laikā V. Marecka strādā ļoti daudz un ražīgi. Nāvēdās Durovas tēls pazīstamā K. Lipskerovala lugā mīlīgā kāpina patriotisma tūtas skatītājos kas tūlīt pēc izrādes Maskavas Padomes teatru dodas rakt aizsardzības loslas ap mīloto galvaspilsētu. Kino mākslā V. Marecka šai laikā rada Praskovijas Lukjanovas tēlu filmā «Viņa aizsargā dzimteni». Šie abi darbi apbalvoti ar Stalina premijām. Tie ir nobriedušas mākslinieces, socialistiskās Dzimtenes patriotes izcilā sniegumi.

Šeit nav iespējams sīki pakavēties pie katras lomas, taču nevar paiet garām tēmi, kas tik ļoti valdzina V. Marecku. Tā ir tema par skolotājas lomu padomju cilvēku audzināšanā. Atkal V. Marecka teatru tēlo jauno skolotāju Varju Knorres lugā «Satikšanās tumsā» un Varvaru Martinovu filmā «Lauku skolotāja». Ar pārstēdzošu spēku māksliniece atklāj cilvēka iekšējo un ārējo pārvērtības, prot parādīt viņa augšanu un attīstīšanos, cildenā noraksturolot to godpilno darbu, kādu veic skolotāji, mūsu ideoloģiskās frontes pašreizējie cīnītāji.

Lauku skolotājas loma un Kapitoliņas Solncevas loma lugā «Ausma pār Maskavu», par kuru izbildījumu V. Marecka atkal divas reizes apbalvota ar Stalina premiju neskatoties uz ļau talās sasniegto guvsto meistarību, tomēr vēl arvien neizņem visas aktrises iespējas un tālākas veidošanas apjomus.

Vērojot viņas brīnišķīgo daiļrādī, jūtam, ka mūsu priekšā aktrise, kas ir jauna ar savas zemes iāunību, enerģiskā, ar augstām prasībām pret sevi. V. Marecka allaž tiecas sasniegt vēl nesasniegtas augstienes. Daudz un laborāri viņa palīdz teatru iāunatnei, cenšoties tai sniegt savu pieredzi, nenogurstoši viņa ir sabiedriskajā darbā. Dziļākā aktrises vēlēšanās ir radīt tādas skatuves tēlus, kuros visā pilnībā atspoguļojas mūsu padomju sievietes — kvēlas cīnītājas par mieru dzīlākās domas — un lūtas. Padomju dramaturgu uzdevums ir palīdzēt māksliniecei šo savni realizēt.

L. Glebovs

Izpildīsim noslēgto līgumu

Šā gada 14. augusts paliks atmiņā gan mums. Valsts Maskavas Padomes vārdā nosauktā drama teatra kolektīvam, gan, bez šaubām, arī mūsu draugiem. LPSR Valsts Dailies teatra darbiniekiem. Šai dienā, atzīmējot piecus gadus kopš VK(b)P CK lēmuma par jaunālem «Zvezda» un «Leninrad», mēs nostiprinājam abu teatru savstarpējo sadarbību ar līgumu par daiļrades šefību. Šis līgums staro divu padomju tautu, krievu un latviešu teatru noslēgts, lai apvienotu spēkus ļoti svarīga uzdevuma veikšanai, proti, tādu izrāžu radīšanai, kurās atspoguļotos mūsu dižā dzīve tās nedārtārkūtā kustībā uz priekšu.

Doma par to, ka Maskavas Padomes vārdā nosauktajam teatrim vajadzētu sistematiski sniegt palīdzību LPSR Valsts Dailies teatrim radās šā gada pavasarī, kad Vissavienības Mākslas lietu komitejas uzdevumā mūsu teatra galvenajam režisoram PSRS tautas māksliniekam Stalina premijas laureātam J. Zavadskim un man konkrētā darbā radās saskare ar Dailies teatra kolektīvu, pēdējam gatavojot izrādē «Ausma pār Maskavu». Ši doma nobrieda vēl vairāk, kad Dailie teatrim iestudējot A. Pervenceva lugu «Jaurāka partneris», mūsu teatru par konsultantu šim uzvedumam nozīmēja nopelniem bagāto mākslas darbinieci, Stalina premijas laureati J. Stradomsku.

Abos gadījumos mēs asi izjutām, cik svarīgi ir sniegt mūsu atzinās un zināšanas Dailie teatra talantīgajiem aktieriem, kas kvēli, ar lielu daiļrades iedvesmu tiecās apgūt krievu teatru pieredzi patiesi realistisku izrāžu radīšanā, kurās apvienots dziļš idejiskums un augsts mākslinieciskums.

Noslēgtais līgums tomēr nebūs vienkāršs. Tas daudz dos arī mums, jo tā mēs vēl labāk iepazīsimies ar latviešu tautas daiļrādī.

Šādu līgumu par savstarpēju daiļrades šefību var noslēgt tikai padomju zemē, kur visas tautas apvienotas vienā draudzīgā saimē, kur nav naids, kur nav un nevar būt buržuāziskā sabiedrībai raksturīgās konkurences.

Līgums par savstarpēju palīdzību nav iedomājams valstīs, kur zem demokratisks frazeoloģijas slēpīs reakcionāru ideju propaganda, kuras naidīgas tautām, kas cīnās par mieru un brīvību. Tur mākslinieki, baidīdamies zaudēt darbu, slēpi savas zināšanas un darba metodes, pārvēršot tās par noslēpumu noslēgtu ar seotniem zīmogiem: «Kaut tikai nevienš neuzzinātu, kaut tikai tas paliktu mans!» Mūsu zemē katrs aktieris, tāpat kā ikviens darbinieks, cenšas dalīties pieredzē ar citiem, darīt to pieņemamu ļaužu milioniem, kas aktīvi piedalās komunistiskās iekārtas celtniecībā.

Līgums staro Valsts Maskavas Padomes vārdā nosaukto drama teatru un LPSR Valsts Dailies teatru noslēgts. Tas ir svarīgs notikums. Tagad nepieciešams realizēt visus līguma punktus un nolikumus tā, lai augu, stiprinātos un pilnveidotos mūsu māksla un meistarība.

Mums iārada māksla darbi, kuri cienīti izsaka dižā Stalina laikmeta varenību.

A. L. Šaps.

Baltkrievijas PSR nopelniem bagātais mākslinieks, Stalina premijas laureats

Citās padomju republikās

JAUNA LIETUVJU OPERA

Lietuvu PSR Operas un baleta teātri, Vīlnā, šīs dienas notika komponista A. Klenicka operas «Pie Nemunas» koncertizpildījums, kurā piedalījās soliisti, koris un orķestris. Diriģēja autors.

Jaunās operas iztirzāšanā skatuves mākslinieki, komponisti, muzikāls un teātra mākslas speciālisti atzina, ka šīs autorā veiktā darbu, radījis pirmo lietuvju padomju operu, kurā atspoguļota lietuvju tautas nesena pagātne. Anspriedes dalībnieki norādīja uz atsevišķiem trūkumiem operas muzikā un libretā.

Patlīdab A. Klenickis kopā ar teātra kolektīvu darbu pie operas turpina.

RŪPNĪCĀS UN MĀKSLINIEKU DRAUDZĪBA

Charkovas traktoru rūpnīcas kolektīvs nodibinājis ciešu draudzību ar Charkovas mākslas institūta studentiem. Tāpat mākslinieki regulāri ierodas rūpnīcā, tieši ceļos rada skices un etiķetes, attēlojot rūpnīcas darbu un sabiedrisko dzīvi, zīmējot un gleznojot stacionārie un novatoru portretus. Pavisam viņi jau radījuši vairāk nekā 300 šādu darbu. Par tradīciju kļuvis studentu un mācības «nēku radošā darba sanāksmes, kurās piedalās rūpnīcas kolektīva pārstāvji.

JAUNO DAILRADE

Nesen iznākušī Tbilisī universitātes studentu almanaha «Pirmais stars» otrā grāmata. Daudzi no tajā publicētajiem darbiem veltīti miera temat. Par to spēcīgi runā Iraklīja Arabuli dzejoļi «Mēs aizstājam mieru». Nodara Dumbadzes dzejoļi «Atcerieties atnāk!» un A. Sulikauri, T. Čladzes, E. Basilevili un citu dzejoļi. Padomju jauniešu kvēlo mīlestību un lielo vadoni un skolotājus biedru Stalīnu pauž A. Gecadzes un T. Čehenkeli dzejoļi. Almanahā plaši pārstāvēti arī proza. K. Kasradzes stāsts «Zelta dienas» un M. Todua luca «Aprīlis un maijs» no tēlo studentu dzīvi un mācības.

TEATRU VIESIZRĀDES UKRAINĀ

Ukrainā šovasar sniedz izrādes daudzi KPFSR, Baltkrievijas, Moldāvijas, Latvijas un citu brālīgo republiku teātri. Charkovā jau vairāk nekā mēnesi viesojas Gorkija vārdā nosauktais Leningradas teātris. Kļieva T. Franko un L. Ukrainas vārdā nosauktais teātris turpina Maskavas dramatisks teātris. Latvijas PSR Krievu Dramas teātris viesojas Odesā. Šai pilsētā izrādes sniedz arī Rostovas muzikālās komedijas teātris un Moldāvijas PSR muzikālā dramatisks teātris. Dnepropetrovskā ieradīs Padomju Armijas centrālā teātris, Zlīmirā — Lenina komjaunatnes vārdā nosauktais Baltkrievijas dramatisks teātris. Ukrainas pilsētās vēl viesojas arī Groznijas, Orlas, Krasnodaras, Kaliningradas un citi teātri.

Emīls Dārzīns par muziku

A. DARKEVICS

Latvijas PSR Valsts izdevniecība laidusi klajā ievērojamā komponista un muzikāls sabiedriskā darbinieka Emīla Dārzīna rakstus. Tas ir liels notikums mūsu republikas muzikā dzīvē un līdz ar to — pirmās gadījums latviešu muzikā vēsturē, kur tik pilnīgi būtu sakopti un publicēti kāda muzikā kritiskie raksti un sacerējumi.

Ar gandarīumu iezīmē, ka publicēti tieši tie Emīla Dārzīna raksti, kuros visspilgtāk un vispilnīgāk atspoguļojas muzikālā sabiedriskā dzīve Latvijā šai laikmetā, kas saistīts ar 1905. gada revolūcijas nobriešanu, tās norisi un pēcrevolūcijas reakciju. Dārzīns būdams spītīgi apdraudējis muzikālu un erudīti vērtētājs — kritiķis, ieraksta latviešu muzikāls vēsturē tās profesionālās aktivizācijas un vairošanās laika pašas vērtīgākās lappuses. Viena domas skar svarīgākās sava laika problēmas mākslas laukā, tās allaž ir aktīvas un virzītas uz noteiktu problēmu atrisināšanu. Viena rakstos mēs esam nesamierināmu cīņu pret Latvijas buržuāzijas mītnīšību, pret tās nacionālo aprobežotību, pret Baltijas vāciešu seklo bīrēlisko «kulturu», pret dekadenci un formalismu. Dārzīns cīnījies par realistisku, tautisku muzikālo kultūru, par krievu klasiskās muzikāls principu iesakņošanu latviešu muzikāls dailradē. Visas savas zināšanas viņš atdeva latviešu muzikāls nākotnei. Par to viņu nīda buržuāzija, «māmulnieki». Šis naide ne vienmēr bija atklāts, tas bieži vien bija pat šķietamas draudzības aizslīdums. Bet Dārzīns un buržuāzija savā būtībā bija tikpat nesamierināmi, cik nesamierināmi ir progresā un tumsonība, brīve un verdzība.

Dārzīnam, protams, trūka materialistiskā pasaules uzskata. Tāpēc viņa vispārējie spriedumi dažkārt ir ne tikai naīvi, bet arī maldīgi idealistiski. Dārzīna pasaules uzskats nevar nedz izskaidrot reālās dzīves būtību, nedz arī noderēt par drošu vadlīniju progresīvajos centienos. Viņš neizrota arī sabiedrības šķirisko būtību, šķiru pretināšanu un šķiru cīņu. Tādēļ Dārzīna darbos bieži figūrē iedzīva «vienotā tauta», lai gan viņš pats šīs «tautas» vienai daļai — buržuāzijai — pastāvīgi uzbruka par tās tumsonību un atpalcību, bet otra daļā — «plašajā tautā» — vienkāršajā «valerisā klausītāji vienmēr saskatīja demokrātiskās, progresīvās, mākslas entuziasmus.

Lasot Dārzīna rakstus, ļoti prātā, ka viņš darbojies buržuāziskās sabiedrības nostāvētā nebūdams brīvs no šīs sabiedrības ietekmes.

Dārzīnu mocija pastāvīgās pretrunas, kas izrietēja no šīs atkarības un viņa progresīvajiem darbības mērķiem. Viņš lutās dziļi aizvainots, ka «izdīvo staro šiem ragaiņiem... Visur valda ideālistiskā, riebijs materialisms (iedzīvošanās kāre — A. D.), bīrēliska narve-

niū dskultura), ieb, labāk sakot, kultūras smaka, medzīšanās pēc dailuma, nesapēlība runāt un darīt tā, ka pats domā» (No vēstules A. Kalinīnam). Vai tālāk: «Māksla ir kaut kas, kas filstram instinkti neapāt». Daudz vajadzēja pašizlīdzības, nesalaužamas ticības tautas radošajiem spēkiem, lai šādos apstākļos neapagurto un varētu radīt iedvesmas pilnus daildarbus.

Dārzīna kritiskās doma arvien izteikta skaidri sanotamos iedzīnos, valoda daila, vērtējumi dziļi nosvērti. Rūpēdams par latviešu muzikāls progresu, viņš dedzīgi atbalstīja katru jaunu sasniegumu, deva radomus katrā nozīmīgā gadījumā. Dārzīnam nepalika nepamanītas jaunā parādības latviešu komponistu jaunradē kā arī izpildītā mākslinieku darbā. Jau 1902. gadā Dārzīns raksta par Emīla Melngaila muziku:

«Ne mazākās atskanas no kaut kā bijušā, brīva no visa ģermaniskā, no visa mendelsoniskā, soeģija, oriģināla, latviska — tāda ir Melngaila muzika. Tāda ir šā jaunā gadusimtena pirmās atskanas! Kas tā iesāk, tam nīder nākotne! Latviešu māksliniekus A. Kalinīnu, M. Vīneri-Grinbergu un daudzus citus pastāvīgi pamudināja Dārzīna kritikas.

Emīls Dārzīns pats ļoti mīlēja krievu mākslu un savā darbībā ienāzīstīnāja ar to visplašākās masas. Krievu tautas dziesmu krievu komponistu operas un simfonijas, krievu dailgo dziedāšanas paņēmienu, krievisko raksturu un temperamentu viņš nostādīja kā paraugu, no kā iāmācās un iānēm iēmērs. Krievu māksla ir latviešiem visradniecīgākā — atzina Dārzīns Čaikovska operu «Jevgenijs Onegins» viņš uzskata par liriskās operas ideālpāraugu, kurā daili, ar lielu māksliniecisko spēku izpaudies krievu tautas sirsnīgais raksturs un dvēselīgums. Tāpat Glinkas, Borodina, Musorgska, Rimski-Korsakova un citu krievu komponistu darbus Dārzīns ļoti silti ieteica atskanošanai un uzvešanai Latvijā.

Emīla Dārzīna raksti ir izlītoļoti un audzinoši. «Mākslaī valag būt stingri demokratisks, t. i. pieļietamāī iespējami lielākam lauzū vairumam» (1909. g.). Viņš bija pastāvīgi nomodā, lai tautā neizplatītos bezgaumīgs, sekla māksla. Dārzīnam bija iāzīcina asās cīņas pret reakcionāro latviešu bīdrību, kuras paspārnē darbojās prāvs skaits muzikā, bet kuras rīkotālos koncertos allaž valdīja bezgaumība un diletantisms. Tāds pats stāvoklis bija baznīcas paspārnē rīkotālos koncertos, par kuriem Dārzīns piezīmē: «Nekur nevalda tik liela bezgaršība kā lūdzamdienu koncertos» (1908. g.). Pretēī šīm diletantismam un bezgaumībai viņš nostāda latviešu un citu tautu redzamāko mākslinieku austvērtīgo oriēķīnesumu un programmas nopietno izvēli. Tas audzīnāja nopietnu pieeju mākslai, pretēī buržuāziskajai mērauklī, kurai muzikā eksistēja izrieceī. Dārzīns sapnoīa

par jaunām klausītāju masām, kurām «vaiadzēs sastāvēt no visplašākām lauzū aprīndām, neskatoties pat ne uz tā saucamo «izlītibās» stāvokli» (1908. g.).

Emīls Dārzīns māksliniekiem ieteica mācīties no dzīves attīļot dzīvi: «Muzikā pati par sevi nav vairāk nekā kā tukšās nedzīvas skanas. Dzīvu garu īenesī muzikā — to var tīkai cilvēks» (1907. g.).

Daudz pamācoša viņa rakstos vēltīte muzikāls kritiķiem. Atcerēsmīes Dārzīna vārdus, ka kritikas uzdevums ir arī «dailītes ar to lasītāju dailu, kura muzikā mazāk informēta, savos uzskatos un īespaīdos attīecoties uz izpildāmo gabalu īekšēīo saturu, viņu mākslas vērtību, viņu attīecību uz savu laikmetu vai arī pagātī un nākotī. viņu autoru māksliniecisko īpatīību vai arī dvēseles psiholoģīu utt.». No Dārzīna iāmācās aroda melstarība, no viņa īāpārnem principiāī nesamierināmā nostāīa pret trūkumiem, pavīrību, bezgaumību, pret tukšu formalistisku mākslu. Bet saudzīgi audzīnoī īāstbalsta katrs nozīmīgs pasākums mūsu mākslas dzīvē.

Recenzējāmā grāmataī ir savi trūkumi. Svarīgākais no īiem ir tas, ka tās īevadā nepīetiekami aīzāismota Dārzīna pasaules uzskata īdealistiskā būtība, viņa uzskatu nekonekvence, skaidrī redzamās pretrunas, kas saknoīas šķīru cīņas neīzoratīē īevēroīot, ka XX gadsīmta sākums ir ārkārtīgi bazāts šķīru gadusmēmī. Šāīos apstākļos slīēīas Dārzīna nepareīzo spriedumu galvenais cīlonis.

No šā galvenā trūkuma īzriet arī grāmatas otra nepīlība. Piezīmes tās īevādzē nedod kaut cik īzsmelošus labojumus Dārzīna uzskatu klūdām, un tāpēc šī labojumi var pāvedīnāt lasītāju uz domām, ka nelabotais īau ir pats par sevi pareīzs. Tā īī, piezīmē īeīts, ka nevar piekrist Dārzīna īzteīktāīm domām par Sopenu, bet īai tad var piekrist Dārzīna domām, ka būtu īestetisks absurds, īa Hermana lomu Čaikovska operā «Pīka dāma» dziedātu īauneklīgi svaīga balss. Mūsu klausītāī būtu īoti āmīerīnātī, īa LPSP Valsts Operas un baleta teātrī īo lomu reīz sāktu dziedāt Arturs Frīnbergs, kuram īr īvisī svaīgs dramatisks īenors. Tādū «īskumu» grāmataī īr īieīzān daudz. Protams, padomīu lasītāī daudzos īautāīumos nemaz nemēklēs pēc naskaldīroīuma, bet īas nevar būt par īemeslu īzdevnīcībai savā darbā īielaut nekonekvenci. īa šīe trūkumi būtu novīrstī, Emīla Dārzīna rakstu nozīme būtu vēl īlielāka.

No sīrds īāvēīas, īai tuvākāī nākotnē Valsts īzdevnīcība savos plānos pareīdētu īri A. Jūrīānu, ī. Vītolu un E. Melngaila rakstu un recenzīju krāījumus, bet Mākslas īietu pārvalde un Latvīas Padomīu komponīstu savienība padomātu par muzeīa īekārtīošanu, kur varētu savākt īvienkopus īīdz īīm īzkāīstīos latviešu komponīstu — klāsīku rokkrastus un īvisus citus māterīālus.

«Pasaules dzejnieki cīņā par mieru»

Valsts izdevniecība Maskavā laidusi klajā dzejoļu krājumu «Pasaules dzejnieki cīņā par mieru», kas vēltīs mūsdienu literatūras visīedīenākaī temat.

Krājumu īevada dīā mīra karogīnesīa bīedra Stalīna vārdī: «Mīra tīks sagīabās un nostīorīnāts, īa mīra sagīabāšanu tautas nārīnēms savās rokās un aīztāvēs to īīdz galam». Šīe vārdī īvisās zemesīodes malās redījūī vēl īlielāku drosmī cīnīties pret īauna kara kurīnātāīem, cīnīties par tautu brīvību, neatkarību un īaimī. Šīe vārdī īedvesmo īvisā pasaules dzejīnīkus mīra īietāī vēltīt savus īabākos darbus.

Jaunajā dzejoļu krājumā konī ar padomīu tautu dzejīnīkiem nārīstāvētī īrī 25 āīzrobeīas zemīu autori, īīspīrīma tē īāmīn Pablo Nerudas, Zorī Amadu, Nazīma īīkmēta, Pola Eluēra un daudzū citu dailrade. īīdzās publīcīti arī īrīekīfās dzejīnīku K. Janopīlosa un Asterīsa darbi, kuru autori īrītuī īer īunrī īaīstīskāīam īerorām, koreīfīšu dzejīnīka Tīe Ģī Čēna poēmas «Pēkusana» fragmenti un īvīna dzejoļī «No dēgoīās īīelas». Talantīģāī dzejīnīks ģāīīs bīojā, āmerīkāīēm bīmbārdēīot Pēhenīānu.

Nodāīa «Padomīu Savienības dzejīnīki» īasāmī Vīadīmīra Māīkovska, Demīana Bēdnīja, M. Bāīāna, P. Brovīkas, M. Tursun-Zādes, M. Ragīma, Ģ. Čadāsa, A. Surkova, N. Tīehonova, K. Sīmonova, A. Tvardovska un ītū padomīu tautu dzejīnīku īlāī nāīstīamīe darbi.

Mīra īemāī dīlī īīzīstus dzeīloīus vēltījūī mūsīdienu Ālbānīas, Būlgārijas, Ungārijas, Rumanīas un Čēhoslovākīas, demokrātiskās Vāīīas un īaunās Kīnas dzejīnīki.

Krājumu «Pasaules dzejnieki cīņā par mieru» redīģēījūī S. Mārīāks, K. Sīmonovs un A. Surkovs. īevadu sā-rakstīīja N. Tīehonovs.

Almanachs «Stalīnskais Kuzbass»

Kemerovā īznākusī īīteratūras, mākslas un sabīedrīskī polītīskāī almanacha «Stalīnskais Kuzbass» treīšā grāmata. Tajā publīcēts rakstīnīka A. Vīolīšīna īaunā romana «Tāīe kalnī» sākums. Šīe darbs īr āī Stalīna premīju āībalvotā romana «Kuzņeckās zeme» turpīnāījums. Autors to vēltīīs Kuzbassā īaudīm, īīgu varonīgāī darba paīākumiem pēckara īīegādes īaīkā.

Almanachā īīesīasta arī A. Bīlībālova īuga «Āugstāī kvēīe», kurā notīlota kāda Sībīrijas rūpnīcas kolektīva sprāīzāī darba dzīve, un A. Kīosara poēma «Āpākšēmes īankas», īvīēījo autoru stāstī, dzejoļi un īīoījumi. Publīcīstīkas nodāīa īasāmīas Savēīeva rakstī «Kuzbass» — īīrmāī krieīvu koksa dzīmtēnes.

PADOMJU TĒLOTĀJAS MĀKSĻAS MEISTARS

(Sakarā ar A. M. Gerasimova dzimšanas 70. gadadienu)

Darba laudīs īvisā mūsu socialistiskāī Dzīmtēnē atzīmēīa PSRS tautas māksīnīeka, Stalīna premījas laureata Aleksandra Mīchailovīča Gerasimova dzīvmānas 70. gadadienu. īīelāī mēīstara dailrade pazīstāma īvisplāšākāījam padomīu tautas masām, īo īvīnī savos darbos īzsaka īo masu dzīlākās domas, cīīdenākās īūtas un pārdzīvojumus. Vīnā īīzīlās glezīnās raksturo mūsu īaīkmeta vadošo īdeju īvispusīa īīzpratīe, kura īīzpauīas patīēs īemociāīalitātē, skāīdrās un īaprotāmās īealīstīskās mākslas formās. Tajās ar dīlīu āībīdības sāījūtu īīsīnātas padomīu tēlotāīas mākslas pašas īīelākās un svarīgākās īēmas.

īvisu sava īalanta spēku A. Gerasimovs vēltīīs padomīu tautas dīzo vadoīu — Lenīna un Stalīna tēīiem, vīnu portretu radīšanāī. Vīspārīju āīzīnīlību un cīēnu vīnī īēguīvs ne tīkai āī īo īēmu īīvēīlī, bet arī āī āugsto mēīstarībā, kādā tās īīzīekīas. A. M. Gerasimovs radīīs īabākos Lenīna un Stalīna āītīļojumus padomīu glezīnīcībā. Kā māksīnīeks un īenogurstīošs padomīu tēlotāīas mākslas īīrganīzators, sekoīot bīļšēvīku partīīas norādījumiem, vīnī cīnās par krieīvu īealīstīskās mākslas tradīcīju īāīģēīu īīzīkīošanu, par socialistiskāī īealīisma īēīnīes īīlīnīgu īīzvaru.

A. M. Gerasimovs dzīmīs 1831. gadā Tambovas ģubērīnās āīrīnīka pīlsētīnā Kozlovā, tagādēīā Mīčūrīnskāī, kur vīdusskolāī un S. Krīvolucka īīmēīanas skolāī ģuīvs īīrmo vīspārīēīo un māksīnīecīsko īīzģītībū.

1903. gadā vīnī īestāīas mākslas skolāī Maskavā, kur tajā īaīkā par pēīnīedzēīēm darboīas V. Serova, K. Korovīns, S. Ivanovs, S. Māīlūtīns un A. Ārchīpovs. Pēdēījās drīzī īēvēīroīa īaunā īalanta spēīas un āī savīem padomīem pāīīdzēīja tam droīī

nostāīties uz īealīstīskās mākslas cēīa.

Sāīot āī 1909. gadū, skolas āudzēknī īīzstādēs A. Gerasimova āīnāvas un īānra glezīnas — «Ģāīīe svēītkī», «Pūmpīru īīzplaukūī», «Ābīlī nogata-vījūīes», «V. Kļūčevskīa īēīekīāī mākslas skolāī» u. c. ģūst sabīedrības un īreses āīzīnīģas āīsaīksmes. 1915. gadā, kad māksīnīeks āībsolvē skolu, vīnī savos pēīzāīos ģāīvenokārt āītīlota kopā bērnības īemīļoto stēpī, pāradīīja tās pīasumu un skaīstīumu. V. Serova āudzīnāīs, vīnī turpīnāīja āī portretu mākslas īīzīkīošanu, īenīotīes pāīākt tajā tēīa īēķēīģās būtības un āīrēīo īēīzīmīu dīlīu norāīksturoījumu. Vīna īabāīe pīrīmsrevolūcīas īaīka darbi — āīnāvas «Sīltā mēīnzeme», «Pēc pavasara nēģāīas» un vāīrāīkī portretī āīpīecīnāīja māksīnīeka īāīlāko bīedīdumu.

Vīslīelāko īīzplaukumu A. Gerasimova dailrade sāīnēīdz pēc īīelās Oktobra socialistiskās revolūcīas. Tad pīrīmoreīz dīzīvē māksīnīekī īīsāī dzīlumā āīzīnīģī īīzjūta sava darba nozīmī un vajadzību tautāī. Kādū īaīku Kozlovā, pēc tam Maskavā darboījes par dekoratoru, vīnī āīkal pīegrieīzās glezīnīcībāī.

Jāu pīrīme padomīu īaīkā radīīte darbi, kurī bīja īīzstādīī 1926. gadā — āīnāvas «Zīedīošā stēpa», «Sīēna novēģāīana», «Māījs» un īīelāī dābas pārvēīdotāīa ī. Mīčūrīna portrets radīīja, ka to autori āī dīlīī skaīģīīs un īīzīpātīs āīauno dīzīvī, āīspogūļojot tajā un cīvēīkos notīkūīs īēvolūcīonārās pārvēītības. īīnīorījām āībēīģīos darbos āītīļojot Dzīmtēnes dābas skaīstīumu (pēīzāī «īēīetus» — 1935. g. u. c.), «īēīevenīs īēīetus» — 1940. g. u. c.), A. Gerasimovs tagad ģāīveno vērību vēltī portretam un īānra glezīnāī.

Portrets — tas īr vīsnīpīetīākāīs glezīnīcībāī, — sāka māksīnīeks, Pīr-

mais īīelāīs A. Gerasimova pāīākums šāīāī vīrīzīenā bīja vīna radīītais K. Voroīīlova portrets (1927. g.), kas īēīzīmēīja glezīnotāīja īalanta īāīlāku īīzplaukumu. Pēc tam vīnī īūtas sāīģāīa vīnī radīt padomīu tautas ģēīalo vadoīu Lenīna un Stalīna portretus.

A. Gerasimova gleznā «Lenīns trībīnēī» (1930. g.), kas pāīzīstāma katrām padomīu cīvēīkam, māksīnīekīs spīģīgtī notīļojīs Lenīnu kā Oktobra cīņu īēdvēsmotāīju, īīrganīzēīāju un vadonī, kā kvēīlu trībīnu, kas āīzīrīnā īēdvēsmu tautas masas uz cīņu pret revolūcīas īēnaldīnīekīem. Lenīna monolītāī figūrāī autors spīģīgtī īīzīeīcis bīļšēvīku partīīas un padomīu valsts nodībīnātāīja domu un ģīribas spēku, nesalauīamo tīcību darba lauzū īīzvarāī. Pēc šī portreta, kas Gerasimovū īīzīvīzīja padomīu glezīnotāīju pīrīmajāī rīndīvēī, vīnī radīīja vēl vāīrāīkū īīzīekīsmīģīgu V. ī. Lenīna portretu.

Strādāīot pīe gleznas «Pīrmā Māīja parade Sarkanajā īaīkumāī», kuru pāredzēīja īīzstāīēī «Sarkanās Ārmījas 15 gādāī, A. Gerasimovs sāka darbu pīe bīedra Stalīna portreta. Jāu pīrīmāī šīs īēmas kompozīcīja «ī. V. Stalīns partīīas XVI kongresāī» (1933. g.), kurā autors pāradīīja ī. V. Stalīnu kā socialistiskās cēīnīecības īīrganīzatoru un īēdvēsmotāīju, padomīu sabīedrībāī ģuīva mīlīģīgu āīzīnību. Turpīāk bīedra Stalīna tēīa īēīēmā māksīnīeka dailradē centrālo vīetu. Ģān īīndīvīdualos, ģān kompozīcīonāīos daudzģīgū portretos, kuros ī. V. Stalīns redzāms savu īuvāko darba bīedru vīdū, autors dāīzū vadoīa dīzo tēīu vēīdoīja āī dāīzū īēījūtu un īīelū māksīnīecīsku mēīstarību.

īzīelū īēvēīrību padomīu tautāī īēīamītoīusī A. Gerasimova īīelāī gleznā «ī. V. Stalīns un K. ī. Voroīīlovs

Kremīlī» (1938. g.). Āītīļojī īīsā āīguma, īēīrūģīes īīnēīos, kuru māīas plānda vēīš, Stalīns un Voroīīlovs stāv uz āīsfāīlētā cēīlā, āīz kura trēīlīnīem īēīā redzāms Kremļa dāīrs, bet vēl tāīāk — Kremļa sīēnās mūrīs āī torīnīem un āīz īēm vēl tāīāk — rekonsītrūētās Maskavas pāīorāma. Gleznas sīēīēs spīģīgtī īīzsaka īaīkmetu, pāradīa bīedru Stalīnu kā padomīu tautas vadonī, kas īk mīrāīlī domā par tās nākotī, īaimī un slavu.

Pīrīms īīelāī Tēvījas kara A. Gerasimovs radīīs vēl vāīrākus bīedra ī. V. Stalīna bīedru K. ī. Voroīīlova, V. M. Molotova portretus, gleznas — «Pīrmā īāīnīeku āīrmījaī» (1936. g.), «ī. V. Stalīns un A. M. Ģorkījs» (1939. g.) un daudzus citus darbus, kuri pīedēī pīe īabākāīēm padomīu tēlotāīas mākslas pāīaugīem.

Daudzā A. Gerasimova darbu vīdū, kas radīīti Tēvījas kara ģados («ī. V. Stalīns un K. ī. Voroīīlovs uz Vīlgas», «ī. V. Stalīns pīe tīēīā vadoī», «Valsts Āīzsardzības Komīteīas sēdeī», āīrmījas ģēīnēīāīa īeremenko un cītu Padomīu Ārmījas komāīdīeru portretī), āī savu monumēītalītātī un īēīģīko sāturu īēīelās vīna īīelāī kompozīcīonālāī gleznā «īīmīna Oktobīrī» (1942. g.), kura vēīlīta Oktobra revolūcīas 25. gadadienāī. Tajā āītīlota bīedra Stalīna runa svinīģāīāī sāīnāīsmēī īīelajāī teātrī. Gleznas centrāī redzāms ī. V. Stalīns trībīnēī. Āīz vīna prezīdījāī valdības partīīas un Padomīu Ārmījas pāīrstāīvī. Zālē — sāīģīskmes dāīlībīekī — padomīu vāīģīs krieīnāīkīe laudīs — strādīnīekī un kolchoīzīnīekī īīnāīnes, īēīnīkas, mākslas un īīteratūras darbīnīekī. Socialistiskāī Darba Vāronī, Gleznā āī īīelū stāīku īīzpauīas padomīu tautas cīēīāī vīenģībāī āī bīļšēvīku partīīu un dīzo Stalīnu, tās īēīatīcīnīāīas āīzīcība īīelāī Oktobra īēvolūcīonārāīām īēīdāīm.

Kā āīrvīen, savas mēīstarības īīzīkīoīāī sekoīdāms krieīvu īealīstīskās mākslas skolāī, Gerasimovs, āī pīe šīs

ģlezīnas strādāījot, studēīja un radoģī īīzmāītoīa Repīna pīeredzī. A. Ģerasimovū var uzskatīt par Repīna tradīcīju turpīnātāīju. Vīna īalanta raksturīgās īīpāīības āīpīecīna āī īēvēīroīāmāī gleznā «Četrū vēcāko māksīnīeku portrets».

Pēckara ģados padomīu mākslas īvisas noīezres īaunāī darba pāīākumu posmā īēīvīzīja VK(b)P Centrālās Komīteīas vēsturīskīe īēīumī īēīoloģīas īautāījums. Tēlotāīāī mākslāī partīīas īnosprāīstos īīzdevumus īealīzēīt āīzīcēģī PSRS Padomīu māksīnīeku savēīnībāī un PSRS Mākslas āīkadēmījāī, kuru nodībīnāīja 1917. gadā. Būdāms PSRS MS vadībāī, būdāms PSRS Mākslas āīkadēmījas prezīdēīnts, A. Gerasimovs bīlākus sabīedrīskī īīrganīzatorīskām darbām nepārītrauc āīī savu māksīnīecīsko dailradī. Tās īabāīkos sēīnīģīumus redzam vīna īaunāīās gleznās «īēīe cīņu bīedra īīķīrstas», kas vēīlīta A. A. Zdanova īīemīnāī, un «īvāns Vīadīmīrovīčs Mīčūrīnāī», kurā īīnīģīts īaunāī īīelāī krieīvu īīnāīnīekāī un īēvolūcīonārāī bīoloģāī raksturīgās tēīs.

īīelī īēīēīnī A. Gerasimovam īr āī kā tēlotāīas mākslas īauno kādrū āudzīnātāīam un kā publīcīstām, kas daudz rakstīīs par socialistiskāī īealīisma un mākslas mēīstarības īaīģāījumiem.

Padomīu tauta pāīzīt un īēīmīļojūī A. Gerasimova dailradī, īo tā īealīstīskī un māksīnīecīskī spīģīgtī īīzsaka socialistiska cēīnīekū domas un īūtas. Partīja un padomīu valdība āīģūstī īovēīrtēījus vīna īēīnīģīus: 1936. gadā vīnī āībalvotās āī Lenīna īordenī. 1941. un 1943. gadā vīna ģlēznas sāīnīģīmoīas Stalīna premījes, 1943. gadā vīnam pīēīķīrtīs PSRS tautas māksīnīeka nosaukums.

PSRS MINISTRU PADOMES MĀKSLAS LIETU KOMITEJĀ

PSRS Ministru Padomes Mākslas lietu komitejas kārtējā sēdē apspriesta A. Līpovska luga «Bargie ieroči» un A. Globas luga «Puškina».

Pēdējo gadu laikā padomju dramaturgi radījuši veselu virkni lugu par Krievzemes labākajiem cilvēkiem, viņu cīņu par krievu tautas gaisajiem ideāliem: lugas par Puškinu, Gribojedovu, Černiševski, Jabločkovu, Majakovski un citas. Tomēr ne jau visas lugas atbilst augstajām prasībām, kādas padomju skatītājs uzstāda tiem darbiem, kuriem uz skatuves jāparāda mūsu iemīļoto lielo tautas darbinieku tēli.

Atsevišķiem dramaturgiem attiecībā uz lielo un svarīgo tēmu trūkst vajadzīgās atbildības sajūtas. Eļot pa vismazākās pretestības ceļu, viņi parāda lielo cilvēku tēlos neraksturīgākas, mazāk svarīgākas iezīmes, sadzīves un ģimenes sarežģījumus, kuri aizsedz galveno — viņu dzīves un patriotiskās darbības sabiedrisko jēgu. Izropļoti un virspusēji aprakstīti sabiedriskā un politiskā vide, trūcīgi un sekli parādīta dzīve, kura norit ap lielo cilvēku, izropļo arī pašu tēlu.

Šie trūkumi pirmā kārtā attiecas uz A. Līpovska lugu par Majakovski un A. Globas lugu par Puškinu.

A. Līpovska luga «Bargie ieroči» nav patiesīga padomju dzīves (1930. gada) notikojuma, nav skaidrs, kas toreiz notēica valsts dzīvi un kāda bija partijas politika literatūras un mākslas novados, kas tad ir Majakovska darbības izcilās nozīmes būtība. Pretēji vēsturiskajai patiesībai, autors Majakovski izolējis no partijas, no darba laudim, mākslīgi ieslēdzis viņu ciešā politisku nelielā lokā, kuri ielavījušies literatūrā. Autors gribas dēļ Majakovskim ar to vien jānodarbojas, lai aizstāvētu sevi pret ienaidniekiem, kuri pret dzejnieku vērpj visas iespējamās intrigas, cenšas viņu apmēlot, traucēt viņa sakarus ar masām. Strādnieku, sarkanarmiešu, komjaunatnes un studentu pārstāvju vietā, kuri ar vislielāko interesi uzskatīja Majakovska balsi, dailrādes disputa laikā dramaturgs parāda nīkuma pilnus mēģinājumus, it kā tie sastādītu auditorijas vairākumu, un liels dzejniekam aizstāvēties pret niecīgu ļautiņu reakcionāriem uzbrukumiem.

Dramaturgs Majakovski parādījis ārpus padomju dzīves galvenajiem notikumiem, ārpus plašās sabiedrības, bez literāriem domu biedriem, ienaidnieku un mīļotāju aplenkto, kuriem luga pieder centrālā vieta. Dzejnieks gandrīz viens pats cīnās par mūsu literatūras bolševistisko idejiskumu, pārdzīvo rūgtus dvēseles spēku paguruma un vilšanās brīžus.

A. Līpovska luga «Bargie ieroči» ne tikai neatklāj galveno Majakovski, bet izropļo dzejnieka dzīvi, darbību un viņa garīgo seju Majakovska dzejas, kuras ievestas luga, ir pilnā pretrunā ar lugas nepatieso saturu un pesimistisko fonu. Tēlaino, trāpīgo, precīzo dzejnieka valodu aizstājusi nabaga, neizteiksmīga un pelēkā dramaturga Līpovska valoda.

Autora idejiski nepareizā un kaitīgā nostādne noteikusi arī šīs lugas zemo māksliniecisko līmeni. Luga «Bargie

ieroči» ir aplama, situācijas, primitīvi raksturi vāja darbības attīstība, amorfa kompozīcija.

A. Globa savā luga «Puškina» mēģinājis radīt lielā dzejnieka tēlu, sava darba pamatā liekot Puškina cīņu pret caru un augstāko aprindu tumsonām, par savas sievas un savu paša godu.

Nepareizā, savā būtībā nabadzīgā autora iecere novedusi pie tā, ka milzīgā filozofiskā, no dzīves patiesības uzietošā, dziļā tema, kas izraisās līdz ar Puškina vārdu un viņa dailrādi, izrādījusies mākslīgi iespiesta no galma intriģantā izveidotā sīzeta rāmjos.

A. Globa banalizē dzejnieka tēlu, nostāda viņu smieklīgā un pazemojošā stāvoklī, Puškina varenā temperamenta vietā autors skatītājam visu laiku parāda naivu čusmu uzliesmojumus, nervozitāti un kauslīgumu, it kā šīs īpašības būtu raksturīgas dzejniekam.

Radot darbu par lielo krievu dzejnieku, A. Globa savam uzdevumam piegājis virspusēji, bez vajadzīgās uzmanības un mīlestības, ko pelna Puškina vārds un viņa tēls. Tā izturēšanās pret milzīgo filozofisko tēmu, dramaturgs uzrakstījis ģimenes sadzīves melodramu, kurā nedaudzās atbilstošās un vērtīgās lappuses noslikst neskaitāmās ainas, kurās attēlotas augstāko aprindu mīlas intrigas un kurās Puškina redzams neveiksmīga greizsirdīga lomā. Vēsturiskā Puškina bojā ejas tragedija kļuvusi par sentimentālu ģimenes notikumu.

Tikai padomju tautas visplašāko masu milzīgā mīlestība uz lielo cilvēku veikto darbu un lielais radošais darbs un meistarība, ko mūsu Dzimtenes izcilo dēlu tēlu veidošanā ielikuši skatuves mākslinieki, izskaidro skatītāju samierinošās attieksmes pret atsevišķiem tēlu lugu kā «Bargie ieroči» un «Puškina» uzdevumiem.

Taču padomju skatītājs lielo cilvēku dzīvē vēlas redzēt nevis ģimenes sarežģījumus vai sadzīves sīkumus, bet viņu dzīves un paveiktā darba īsteno cildenumu, viņu dailrādes patriotisko virzību, viņu darbības nekad nevīstošo sabiedriski politisko nozīmi, dziļās saknes viņu sakarim ar tautu, kuras vārdā viņi dzīvoja, radīja un strādāja.

Komitejas priekšsēdētājs N. Bessalova, rezumējot apspriedes rezultātus, norādīja uz kaitīgām tendencēm to komitejas un galvenās repertuāra pārvaldes darbinieku praksē, kuri bez vajadzīgām prasībām izturas pret dailrādiem, kuros notēloti izcili cilvēki, un samierinās ar šo lugu nopietnajiem idejiski mākslinieciskajiem trūkumiem. Cīņa par dziļi idejisku, mākslinieciski zinā augstvērtīgu padomju dramaturģiju necieš kompromisus un jecietību attiecībā uz nopietniem trūkumiem un nepabeigtību lūgās.

Mākslas lietu komiteja pieņēma lēmumu: lugu «Bargie ieroči» un tās uzdevumus, kā neatbilstošus padomju skatītāju prasībām un dzejnieka tēlu izropļojošus, — no repertuāra svītrot. Komiteja pieņēma zināšanai Jermilova vārdā nosauktā teātra vadības paziņojumu, ka luga «Puškina» izrāde no repertuāra svītrotā līdz tam laikam, kamēr kopā ar autoru tiks izveidots jauns lugas variants un iestudēts jauns tās inscenējums.

Lasītāju vēstules

Piezīmes sakarā ar teatru viesizrādēm Rīgā

Katru gadu Rīgu apciemo citu republiku un pilsētu dramatisks teātri, kas iepazīstina rīdziniekus ar savā dailrādī, apmaiņā, darba pieredzi ar Rīgas mākslas darbiniekiem un reizē ierosina daudz labu jaunu domu, kā vēl tālāk izkopt mūsu skatuves mākslu.

Sovasar jūnijā savus sniegtus rīdziniekiem atkal parādīja Daugavpils Krievu Dramas teātris, bet virkni izrāžu Dailes teātra tēpās sniedza Jelgavas Dramas teātris. Jūlija un augusta sākumā rīdziniekiem bija izdevība vērot Oktobra revolūcijas vārdā nosauktā Odesas Ukrainu Dramas teātra viesizrādes. Ar lielu nepacietību Rīgā gaidīja Maskavas Padomes vārdā nosauktā dramatisks teātris un Centrālā leļļu teātra māksliniekus, kuru viesizrādes notiek pašlaik.

Pagājušā gada decembrī Rīgā notika Valmieras Dramas teātra viesizrādes. Lugas «Dienviņos no 38. paraleles» uzdevums liecina, ka nav pamata arī turpmāk neorganizēt šā un arī Liepājas Dramas teātra plaša darba skati Rīgā. Sakarā ar atkārtotu viesošanos

Rīgā redzamā audzis mākslinieciski idejiskais līmenis Daugavpils teātri. Atkārtotas viesizrādes palīdzēju sasniegt to arī pārējiem teātriem.

Te jāraksturo Mākslas lietu pārvalde. Lai Rīgā atkal notiktu Liepājas un Valmieras teātru uzdevumi. Vairāki inscenējumi šajos teātros neatpaliek no galvaspilsētas teātru uzdevumiem. Periferijā iestudētas vairākas lugas, kuru nav Rīgas teātru repertuārā. Rīgas darba laudis vēlas tās redzēt.

Lielu kultūras darbu veikta Rīgas teātru režisoru, ja viņi nākošajā sezonā izbrauktu uz Liepāju, Daugavpili un Valmieru un tur veiktu atsevišķu uzdevumu iestudēšanu. Tas būtu krietns solis uz priekšu periferijas teātru augsmē. V. Baluna, F. Ertne, A. Ammanis-Briedītis, Z. Katlaps, H. Zomers, B. Prāudis, M. Pjarns, K. Pabriks, E. Mačs ar labu gribu un darba degsmi radīs iespējas darboties kā savā teātrī, tā arī periferijas teātros. Tāds ir skatītāju vēlējums Mākslas lietu pārvaldei un teātru režisoriem jaunajā, 1951/52. gada sezonā.

Lasītājs

IZNĀCIS ŽURNALA «KAROGS» 1951. GADA 8. NUMURS

Saturā:

Jānis Plaudis — Kombains. Dzejolis. Bruno Saulītis — Plaujaus laikā. Dzejolis. Vizulis Bērce — Rītdiena sākusies. Šodien. Romans. Andris Vējāns — Rajona centrā. Dzejolis. Mirdza Kempe — Skēres. Dzejolis. Zīgrīds Erglis — Krāsotājs. Dzejolis. Emanuelis Dubovickis — Dzīvības vārds.

Kritika un publicistika: Valdemārs Kalpiņš — Pieci ražena darba gadi Vladislavs Kaupužs — Par dažiem ideoloģiskās dabas izkropļojumiem latviešu padomju literatūrā. Prof. Dr. Roberts Pelše — J. Staļina darbs «Marksisms un valodniecības jautājumi» un tautas dailrade. Jānis Ozols — Vārdu bagātība A. Upīša «Zaļajā teorijā». Jānis Plaudis — Par dzejas zemju un praksi. Arturs Egļitis — Par teatru uzvedumu māksliniecisko apdari.

Recenzijas un bibliografija: Valdis Lukss — «Padomju tautu Māksla». Andrejs Balodis — Izpildīsim tautas uzticēto uzdevumu! Pēteris Sils — Pirmā dzeju grāmata.

Pielikumā: A. Gerasimova «V. M. Molotova portrets» un I. Levitana gleznas «Pie atvara» reprodukcija.

Pa karstām pēdām

Vai reklamas triks?

Gaujenes rajona avīzes «Bolševisma Karogs» šā gada 12. augusta numurā ievietots sludinājums, kurā teikts, ka Valsts Akademiskais Dramas teātris 1951. gada 24. augustā pulksten 21.00. Jauniebalgas kultūras namā izrādīs brāļu Kaudzišu «Mērnīku laikus». Tālāk sludinājumā paziņots, ka ieejas maksa no 8 rubliem līdz 12 rubliem, skolēniem — 5 rubl., un ka bijēšu ierīkēbārdošana notiek kultūras namā. Sludinājums noslēdzas ar patiešām divainu teikumu: «Izrādes dienā biletes nepārdos».

Mums šķiet, ka šim sludinājumam «vid cauri tāda mazliet dižmanīga pašpārliecība. Esam pārliecināti, ka gaulenieši «Mērnīku laiku» izrādī apmeklēs arī bez nespalkuītīgāiem «uzmudinājumiem».

Nākamajā nedēļā

Maskavas Padomes vārdā nosauktā teātra viesizrādes

Operas un baleta teātri:

Šodien, plkst. 12 — «Pusaudzis», vakarā — «Auspa pār Maskavu», 20. augustā — «Viltīgā milētāja», 21. augustā — «Viesniece», 22. augustā — «Skaistulis vīrietis», 23. augustā — «Otello», 24. augustā — «Bistamās krustceles», 25. augustā — «Viesniece».

Akademiskajā Dramas teātri:

Šodien, plkst. 12, — «Meitenes», vakarā — «Skaistulis vīrietis», 20. augustā — «Modes veikals», 21. augustā — «Jaunākais partneris», 22. augustā — «Bistamās krustceles», 23. augustā — «Viesniece», 24. augustā — «Modes veikals», 25. augustā — «Viltīgā milētāja».

Vakara izrāžu sākums plkst. 20.

Maskavas Centrālā leļļu teātra viesizrādes Krievu Dramas teātri:

Šodien — «Leļļu koncerts», 20. augustā — «2.0 mums par labu», 21. augustā — «2.0 mums par labu», 22. augustā — «2.0 mums par labu», 23. augustā — «Leļļu koncerts», 24. augustā — KPFSR tautas mākslinieka, Staļina premijas laureāta S. Obrazcova radošā darba vakars, 25. augustā — «Leļļu koncerts». Izrāžu sākums plkst. 20.30.

Šodien Kultūras un atpūtas parkā Valsts krievu ziemeļu tautas dziesmu un deju ansambļa koncerts. Sākums plkst. 15.

Dzintaru koncertzālē Valsts krievu ziemeļu tautas dziesmu un deju ansambļa koncerts. Sākums plkst. 21.

9. simfoniskais koncerts Piedalās Radiokomitejas orķestris. Dirģents Ed. Tons. Solisti Vissavienības un starptautiskā konkursa laureāti pianists V. Meržanovs. Sākums plkst. 21.

23. augustā Dzintaru koncertzālē V. Meržanova klavieru vakars. Sākums plkst. 21.

24. augustā Latvijas Padomju mākslinieku savienībā grafikas sekcijas atklātā sanāksme. Izīrās LVI II cetursimnī izdoto grāmatu apdari. Referenti A. Apinis, J. Grants un V. Silins. Sākums plkst. 17.

25. augustā Dzintaru koncertzālē starptautiskā vijolnieku konkursa laureāta V. Pīkeizena koncerts. Sākums plkst. 21.

Aina demokrātiskās jaunatnes un studentu starptautiskajā festivalā Berlīnē

Jauno talantu skate

Vispasaules jaunatnes un studentu festivalā Berlīnē visas pasaules jaunie miera cīnītāji ar telcamiem panākumiem rāda savus sasniegumus nacionālās kultūras, mākslas un sporta laukā.

Festivala otrās nedēļas vidū izsludināja starptautiskā literatūras konkursa rezultātus. Konkursam bija iesnieguši 116 dažādu žanru dailrādus 35 zemju jaunie literāti. Padomju rakstnieki un dzejnieki, kā zināms, tajā nepiedalījās. Konkursa žūrija pirmo premiju vienprātīgi piešķir jaunajam grieķu dzejniekam Kostasam Janipulosam par poemu «Pēdējā dziesma».

Grieķijas fašistiskie bendes bija ieslodzījuši šo apdāvināto dzejnieku cietumā un notiesājuši uz nāvi. 1948. gadā, naktī pirms nāves soda izpildīšanas, viņš uzrakstīja savu ievērojamo darbu, kurā spilgti attēlota grieķu patriotu varonīgā cīņa par mieru un brīvību. Jau pēc Kostasa Janipulosa nāves poema «Pēdējā dziesma» izkļuva no cietuma mūriem un tagad, tāpat kā Juliāna Fučika nemirstīgā grāmata, iedvesmo varonībai mierā cīnītāju miljonus visās zemeslodes malās.

100 tūkstoš franku lielo premiju, kas piešķirta par poemu «Pēdējā dziesma», nodots Grieķijas cietumos un koncentrācijas nometnēs ieslodzīto jauno grieķu patriotu palīdzības fondam.

Par labākajiem stāstiem, dzejoļiem un poēmām piešķirtas desmit otrās premijas. Tās izpelnījušies Čehoslovākijas, Bulgārijas, Vjetnamas, republikāniskās Spānijas, Francijas, Brazīlijas un citu valstu jaunie literāti. Bez tam vēl daudzu dailrādus autori apbalvoti ar goda rakstiem.

Beidzies arī jauno izpildītāju starptautiskais konkurss, kas tāpat bija ļoti izcils notikums festivala kultūras dzīvē. Tajā piedalījās ap 600 mākslinieku no 37 dažādām zemēm, ievērojami vairāk nekā agrākajos konkursos.

Konkursa žūrija piešķirusi pavisam 38 pirmās, 52 otrās un 53 trešās premijas, kā arī lielu skaitu goda rakstu.

Konkursā triumfēja progresīvā padomju māksla. Visos muzikālā un izpildītāju mākslas veidos pirmās vietas ieguva jaunie padomju mākslinieki, dažos atsevišķos gadījumos daļēji; tās ar citu zemju jaunatnes pārstāvjiem.

Klasiskajos solo dziedājumos pirmās vietas izcīnīja padomju dziedoni — soprāni Cavdare un Guseļnikova, tenors Pivi un bass Ogņivcevs, bet baritons Jakuševs dalīja pirmo vietu ar Bulgārijas jauno mākslinieku Šekerijski un alts Barinova — ar bulgaru dziedātāju Jordanovu.

Nacionālajos solo dziedājumos pirmo premiju izpelnījās padomju dziedātāja Starčenko.

Izcilius panākumus konkursā guva padomju pianisti, vijolnieki un čellisti. Starptautiskā žūrija par labākajiem atzina, piešķirot pirmās premijas, PSRS jaunos pianistus Sečkinu un Bermanu, vijolniekus Lubocki un Snei-

dermani, čellistus Primenko un Simonu.

Pūšamo instrumentu klasē pirmās vietas ieguva padomju muzikā: Kornejvs (fleite), Oganessjans (oboja), Kalašnikovs (klarnete), Skvorcovs (rags), Pavlovs (trompete), Turuzins (trombons), bet fagotists Abodžans dalīja pirmo vietu ar vācu jaunatnes pārstāvi Zigleru.

Tautas instrumentu klasē pirmo premiju piešķir padomju māksliniekam Avelisjanam.

Augustu novērtējumu konkursā izpelnījās padomju baleta mākslinieku smiegs. Baleta solistu — šviešu grupā pirmo vietu ieguva PSRS baletdejtājas Potapova un Moisejeva, bet vīriešu grupā — baletdejtāji Bregvadze un Makarovs. Pirmo premiju izpelnījās arī PSRS Akademiskā Lielā teātra choreografijas skolas baleta grupa.

Akademiskajā kora dziedāšanā pirmo vietu ieguva Leningradas jauno strādnieku koris un Uralu jaunatnes koris.

Festivala dalībnieki lielu uzmanību dāvājuši padomju tēlotājas mākslas izstādei. Tajā reprezentēti ap simt piecdesmit darbu, kuru autori — gleznotāji, tēlnieki un grafiki — beiguši mākslas institutus lielāko tiesu pēdējos gados.

No izstādītajām gleznām mākslinieciskā zinā seviski izteiksmīga ir «V. I. Leņina runa komjaunatnes III kongresā», ko darinājis jauno autoru kolektīvs — V. Sokolovs, D. Tegins, N. Čebakovs un N. Faidiša-Krandjevska izcilā vecās paaudzes meistara B. Johansona vadībā.

Izstādes klāstā līdzās tematiskajiem darbiem, kuros atspoguļota revolūcijas ģeniju dzīve un darbība, ietilpināti arī vairāki V. I. Leņina un J. V. Staļina portreti.

Vairāki monumentāli audekli un skulptūras, kā arī nelielas gleznas un zīmējumi veltīti miera temai.

Interesantas ir izstādē eksponētās ilustrācijas padomju rakstnieku grāmatām.

Izstādē reprezentēti arī Surikova vārdā nosauktā Maskavas Valsts mākslas institūta, PSRS Mākslas akadēmijas Repina vārdā nosauktā glezniecības, tēlniecības un architektūras institūta kā arī citu augstāko mācības iestāžu audzēkņu diplomdarbi.

Svinīgos apstākļos trešdien, 15. augustā, Berlīnē beidzās jauno miera cīnītāju festivala programā ietilpinotais XI Vispasaules studentu vasaras spēles. Tajās 42 zemju studējošās jaunatnes pārstāvji draudzīgās sacensībās demonstrēja savu meistarību dažādos sporta veidos, sasniegto 84 jaunu starptautiskus studentu rekordus.